

CONCETTA LA MAZZA

Күктең зәңгәренән ары.

Биография

1936 йылда Новара ди Сицилия калаһында Концетта Ла Мазза Доменико Ла Мазза һәм Тереза Керренти калаһында тыуа. 1950 йылда, әсә еңгәһенә «задание» осоронан һуң, ул ата-әсәһенә Домодоссолала барып етә, унда әле лә ире Джузеппе менән бергә йәшәй. Уның өс балаһы бар: Армандо, Лучано һәм Даниэла. Яңыраҡ уның күз алдында үзенәң Яңырес бала сағын искә төшөрөү теләге һәм бында был интим, шәхси, әммә анекдоттар һәм һылтанмалар менән тулы, шул дәүер мөхитенә һылтанмалар: ил, ауыл, ауыл халкы, гәзәттәр , шул территорияның традициялары Икенсе донъя һугышының караңғы йылдарында.

Язманың тәүтормош энергияһы

Бәләкәй генә концентта абыйҙарға ышанып тапшырыла һәм Кастранджияла бесәйзең илдән һәм Кастранджиялағы иптәштәренән ситтә йәшәргә мәжбүр. Шулай итеп, ул аслык, ваҡытты белмәү, хөрәфәттәр һәм йәбәрләү араһындағы һугыштың ауыр йылдарында үзенә шәхсиен яңғызлыкта үткәрә. Һугыштан һуң котолгоһоз эмиграция һәм баш, тәбиғи, ауыр, Төньякта.

Былар барыһы ла кыз карашы аша һөйләнә, ул хәтерҙә үҫеш фазаларын кабаттан карап сыға һәм улар менән гәжәп яңылык һәм нәзек еп менән ирония рәхәтлек бирә - ниһайәт - безҙең ғаилә йәмәғәтселегенең эмблематик тарихы, мауыктырғыс һәләтле безгә тәрән һәм был безҙең һәр беребезгә карай.

Был кыска романда Concetta La Mazza, яҙыу һәр кағиҙәне емерә һәм тәүге йылдарға кайта, теләһә ниндәй рәсми схемаизмдан азат, аркана эске йәшәү көсө менән двигателдәре, тулы йылғаға әйләнә, тир, капма-каршы, йәнлек ямғыры.

Абыйҙар, Антония һәм Мишель фигуралары, Новара образы кеүек үк, йомарт, уратып алған һәм татлы кеүек каты һәм каты кеүек, онотолмаслык булып кала.

Ниһайәт, үсмерлеккә ауыр өзөк, касан төҙәтеп булмаҫлык була, әммә бәләкәй генә төшөнсә фәжигәле яҙмыштан баш тартмай, уның кыйыулығы һәм киләсәктәге ышанышыҙ өмөтө менән, күзҙәренә рәхмәт, улар карай алды... артабан күктең күк йөзө!

NINO BELVEDERE

“Минең өсөн Голгофа башланды. 1938 йылдың йәйе башланды, миңә ике йәш ине, еңгәм мине алырға килде. Тукыма сумкаһына ул блузка һәм ике пар трусик һалды, унан һуң өйзән сығып киткән бөтә нәмәне лә игтибарһыз калдырзы. Мин шул тиклем бәләкәй булдым, тип, минең Via Crucis шул көндө башлай.

Күктең зэнгәренән ары.

Примо бүлеге - Атай йорто

Хәзер ул иҫке кеше йәшәмәгән емерек, кабык-кулдар менән тын алыу һәм кырмыскалар менән нурландырылған, әммә, күптән, Новара, кала астында мөһабәт кәлгә Мессина таузырында, аллеяла районда Энджа булды Фонтан янындағы йорт. Подъезд ишеге эске баскыс бирзе, был беренсе катка алып килгән, унда бәләкәй генә бүлмә ағас клавиатураһы менән: был йоко бүлмәһе ине. Һез өстәге изәнгә менеп, кухня бар ине, әгәр уны сакырырға мөмкин. Мөйөштә ут һәм тимерзән штатив һалынған таш плита һалынған, уны макарон казанын урынлаштырыу өсөн кулланылған. Алда, стенаға эленеп торған, кара кара кара кара кара, ағас көрәк, ике кряс, бер бәләкәй һәм бер зур, мейес икмәк бешерергә, яғында бер һандык ярты хак, өстәл, ике

"фуррици" һәм ниндәйзер Регина ултырғыс. Ниһайәт, бүлгес булды, аллеяға карап балкон, унда квадратта ғына карауат бар ине. 1934 йылда һул -килле олатай йәшәгән батшалык ине. Канализация булмағанлыктан, һуңғыһына ебәрелгән есте йомшартыу өсөн хезмәт итергә тура килде. Әлбиттә, өйзөң һыуһыз, электр яктылыкынан азат, ул заманда хатта барондар за юк тип уңайлык. Уның эргәһендә ағас капка, унда тауыктарзы ағаска ултырған Баглиоға алып килә.

Был мөйөштә, донъянан ситтә, әсәйем олатаһы менән бергә йәшәгән, ул тегенсе, ике ағай һәм бер туған, бөтә унан өлкән, өйләнгән һәм шулай ук Новарала йәшәй. Әсәйем блондинка, нәзек, бик нәзек конституция, бик һескә үзенсәлектәре һәм уның йөзө, шулай ук һөт, ике зур зәңгәр күз, һәр вақыт тиерлек куркып һәм кайғылы. Бәлки, әсәненә капыл үлеме, егерме йәшендә, уның физик һәм әхлаки һынғанлығының сәбәбе булғандыр.

Әбей үлгәндән һуң бер һисә йыл үткәс, әсәйем, уның бер айыктарының кысылыуы аркаһында, уның принц Очаровательный менән таныша. Атайым Бадиавекчияның зауыклы ғаиләһенә карай, ул тәмәке һәм ризык менән таверна менән идара итә. Ул бөйөк эшселәр ғаиләһе, ә атайым ир ине, барыһы ла, бик матур, озон буйлы, көрән, тиз һәм күңелле. Ул каланан алыста урынлашкан бер өлөштә йәшәгән: йәйәү, якшы лена, ярты сәғәттән һезгә эләкте. Атаһы ағас күмерен ташый. Әсә динамик катын-кыз ине, иртәнсәк ул Новараға барып, улар магазинда биргән жанрзарзы һатып алырға: тәмәкеселәр, тоз һәм ашарға яраклы әйберзәр. Мин һәр вақыт муйынға зур кара шәл менән зауыклы кейенәм, шулай ук клиенттарзы хәбәр итеү өсөн гәзит һатып алдым. Ул ауыл һәм ну -ул йортта берзән-бер магазин ине, һигез ауыз ашатырға булһа ла, кытлык юк.

Һуңғы кис ул меценаттарға хәзер балкып торған - һәм уның янсығы - шарапты төслә газет менән озайтыуза ярзам итте. Балалар һәр вақыт ата-

эсәнен эшен мираска тотмағас, атайым кауырһынлы кәсебен өйрәнгән. Бер нисә ай дауам иткән козалашыузан һуң атайым менән эсәйем, бер тапкыр кейәүгә сыккандан һуң, ЭНГИА районындағы фонтанда өйзә мөхәббәт ояһы итергә китте. Теүәл туғыз айзан һуң был донъяға килеп еттем һәм, изге көнъяк йолаһы буйынса, атай яғынан өләсәйем Концетта исемем бар ине. Назлы йәшкә карамастан, караңғы һәм йыйырсыклы тире, мин һәр вақыт илайым. Олатай, беззең бишеккә эйә булмауын иҫәпкә алып, миңә бөтә изге көндө кулдарында, атай һәм эсәй менән латышта төн йоклаған. Барыһы ла әйтмешләй, мин бик насар, түзеп булмаҫлык булдым. Бер нисә айзан һуң, илдәге эш кытлығында булғанға күрә, атайым Сардинияға эшкә барырға карар итә. Икенсе утрауға сығып киткәс, кыззы һыزلаныу һәм карынға тибеп торған тағы бер йән эйәһе менән эсәһен калдырзы.

Мин егерме ай йәшемдә Роза апайым тыуа. Исеме эсә өләсәйзең ине. Концеттанан айырмалы рәүештә, Роза - һәр вақыт эсәйем буйынса - ул матур, ак һәм алһыу төстә ине, көрән сәс, рамкаға гармониялы йөз бизәлгән ике матур зәңгәр күз: сәскә, уның исеме кеүек! Шул тиклем, эсәйем фонтанға барғанда, һыу менән алһыу дуҫтары уның кулында уның кулында, нисек был мөмкин булған ике бөтөнләй икенсе кыз тыузырырға мөмкин. - CHIS ССà, Русина, шулай итеп, Билликкия булды, әммә Автор...- Был, Росина, шулай итеп, матур булһын өсөн, әммә икенсәһе... улар дуҫтарзы ирендәр гримасаһы менән әйтте. Шул арала был хәлдә мин тынғыһыз булыузы дауам иттем, әйтерһең дә, миңә һынауымды иҫкәрткән кеүек, отставкаға китмәһә лә, Аллаға шөкөр.

Хикәйәнен дауамын һөйләү өсөн, тәүзә, мин һеззе Антония еңгәм менән таныштырырға тейешмен, кыскаһы, зì 'нуоя. Ул эсәйемдең өлкән апаһы ине, ике араһында ун ете йыл айырмаһы бар ине. Ул түбән катын-кыз һәм кескәй ризык, уның күззәренә төшкән бысрак сәстәре. Уның иғтибарһыз йөзөндә уның булғандарзан күберәк йылдар күберәк күренә һәм буш карашында шул

тиклем кәмһетеү генә бар ине. Егерме йәшендә, шул вакытта ир булып, беренсе туғанының беренә кейәүгә сыға, яңы ғына тол катын булып калған Семпие галереяһындағы һәм өс йыллыҡ улы менән эшләгән эштәрҙән кайтты. Ул, миңең абыйым Мишель, Це Микери, түбән кеше һәм король Витторио Эмануэле III плебия күсермәһе кеүек күрәндә, илдең үз урамында йәшәгән, ике метрға яҡын азымдар өсөн бик үзенсәлекле урамда. Матур йорт ине. Беренсе катта балта оҫтаһы магазины менән зур үзәк прилавка менән капкас, ике стена шкафтары, унда ул тота, распе, стамеска, имергә, кабыҡ һәм люк, станоктар өстөндә аяктарын түңәрәкләп өстәлдәр, ул төзөгән, тип, тип Кайһы бер оҫтаҡта был сирзе йәйелдерергә кәрәк әлегә Улар хәтирәләр донъяһына ғына карай.

Беренсе катка килтерелгән ағас баҫкыс, унда керамик плиталар менән ике иркен бүлмә, ул көндәрҙә зиннәт, миңең абыйым эшләгән сервант, диван, өстәл һәм кайһы бер ултырғыстар рафия менән үреләп, йәшелсә аркан. Юлға караған балкондан алып mezzagosta-ға тиклем, аббатлыҡка табан Асупцияның кортежы кайтып еткәндә, Мадоннаның тажлы башына тейергә мөмкин булған. Икенсе каттан урынынан һез күрәһегез, Рокка Сальватета һәм алдан, йорттар араһындағы балкыш аша, һез һокланырға мөмкин данлыҡлы пейзаж таузар, яйлап һузылған аръяғында, аръяҡ күк йөзө, диңгезгә тиклем, унда, бигерәк тә 1990 йылда. диңгез яңы язғы көндәре, касан дымлы булмаған, һез күрергә мөмкин сымында Вулкан офок һәм һуңынан Липари, Стромболи һәм башка бөтә утраулар: тәбиғи шоу, осконло күп төслө откритка.

Тағы ла бер баҫкыс беренсе катка карай, унда кухня һәм йоко бүлмәһе бар, беренсе бик иркен икмәк өсөн ағас мейес һәм аш-һыу әзерләү өсөн күмер койолған тимер мейес менән йыһазландырылған. Был, һис шикһез, матур йорт ине, дренажһыз кухняның уңайһыҙлыктарынан тыш, дренаж менән иң мөһим йорт эштәрен ашыға. Ул көндәрҙә кайһы бер уңайлыҡтар һаман да аңлашылмаған ине. Һыу ысынында йәмәғәт фонтанына цинк квалараһында

алып барылған, һуңынан икенсе катка килтерелгән, унда уны зур терракота үбешергә койоп, һауыт-һаба йыуырға. Раковинаның разряды булмағас, базилика һыуын беренсе катка алып кайталар за бәзрәфкә ырғыталар. Катын-кыз өсөн был бик арыу эш ине. Сүп-сар һәм кәмһетеүсе хәл, һәр кеше сызамлылығы сигендә, үзенә кульминацион нөктәһенә етте, касан еңгә Антония, иренә хөрмәт менән, шул ук ризыкта ашарға тура килде, унда ул тәүге тапкыр ашаған, һәм, бәлки, , козасон кабатланы Шул ук нәмә, әммә минең быға билдәле бер хәтирә юк.

Мишель дядяһы кайғылы һәм кәтғи кеше булып, эшсе буларак, ахмак, йөрәк урынына ул комташ маглио. Уның күззәрендә мин бер касан да башкаларға карата назлылык йәки шәфкәтлелек балкышы күргәнем юк. Ул өйзә еңгәһен айырып, улын карарға, ашарға әзерләнергә, уға хезмәт итергә һәм һәр вақыт әйе, әйе, әйе тип әйтергә тура килде. Хатта балконға ла күренмәй, юғиһә улар бәләгә тарый, ә ул һәр кис тиерлек эште тамамланы, ул дуһтары менән трактирға барзы.

Ул өйгә кайтып, диуана һәм есле тын менән кайтып, уның якында калырға мөмкин булмаған. Уның урынына еңгәм, май яктыһы менән, уны төнгә тиклем ашамай ғына кәттә. Бәләкәй батша кайтқас - йыш жына ул хатта басқыска менергә көсә лә юк - арыған ул үзен ташлап киткән эш өстәле тулы саң һәм өстә ул төнә буйы калды, тип утилләштерәү өсөн похмелье. Антония еңгә, барыһына ла карамаһтан, уны Пастрано менән каплап, уның әргәһендәге яратып ултырзы, уны карап, иртәнсәккә тиклем. Шулай итеп, йылдар сарыф иткән һәм, шул тиклем күп бағышланыу өсөн, ул хатта барып, туғандарын таба алмай, тип, күренеш котолорға. Ул, көнләшә, вак-төйәк һәм өстөнлөклә, еп һатып алырға барзы, искә төшөрөргә, тарактар, сәс кысқыстары һәм башка нәмәләр, уны өйзән сығып китмәһен өсөн. Уларзы туй тантанаһына сакырғас, Мишель дядяһы һуңғы мәлгә тиклем өйгә кайтмай, ә Антония еңгәһе унда бара алмағансы, туғандары ирен эзләй алмағансы. Һәр вақыт улар уны

ышандырырға өлгөрзө, башка вакытта ул вакытында килеп етте, әммә һуңынан, партия уртаһында, ул һәм еңгә Антония күңелһезләнеп һәм ғәфү итегез, ул өйгә кайтып, бөтә Моджиа Моджиа. Вакыт үткән һайын ул әсе һәм һағыш туплай, бер кем менән дә вентиляциялай алмай, сөнки ул изоляцияланған, ул атросный баш ауыртыузары һәм тештәре, тип йәберләгән бөтә азна.

Бер көндө күрше, шул тиклем якшы һәм Пиа, дядя Мишель тип аталған һәм уны катынына эшләгән бөтә йәберләүзәр өсөн шелтәләй: - Һин оялырға тейеш - ул кыскырып ебәрзе - бындай катынды ғазапларға кәрәк... Антония һауа алырға кәрәк, Өйзә уны айырырға кәрәкмәй, ул сығырға тейеш, массаға барырға, туғандарына барырға, бөтә христиандар кеүек. Барыһынан да бигерәк, ул йөрөргә кәрәк, был ысул менән генә баш ауыртыуы үтәсәк...- Күршеһе кыска тәнәфес яһаны, һуңынан ул дауам итте: - бында бер сәғәттән дә кәмерәк йәйәүләп йөрөү өсөн трасса өсөн трасса беззә. ерзең һәм бәләкәй генә йорттоң кыйык астында кухня һәм йәйгеһен йоко бүлмәһе булып хезмәт итә алған тағы бер аз дымлы бүлмәле Бик тыйнак. Был ерзә фундук, инжир, мандариндар, неСполь, йөзөм, зиззол, алма, груша, зәйтүн үсемлектәре, кыскаһы, Алланың һәр козоғо бар.

Белеүегезсә, ағайым үлгәндән һуң, еңгәмде карарға тура килә һәм кампанияны күберәк карай алмайым, шуға күрә уны һатыу тураһында уйланым. Ниңә һатып алмайһың? Шулай итеп, катынығыз якшы һауа тын алыу мөмкинлегә булыр ине... тәүзә дядя Мишель икеләнәп, әммә һуңынан уны күрергә барзы һәм шулай ук үзен һатып алырға ышандырзы. Кыска вакыт эсендә контракт индерелә һәм мөлкәт уның булып китте. Шулай итеп, Витторио Эмануэле III-тең дубле, һимергән һәм перфикалы, Антония еңгәгә тәкдим ителгән: - Һез инжир йыйырға өйрәнәрһегез һәм уларзы корота. Кейемдәрзе йыуырға тура килһә, йылғаға төшөп, эсергә һәм бешерергә кәрәкле һыузы Валланказза, Бадиавекчия һәм фортепиано Вигна. Кышын һыу

менән балкып торған йылға, әммә мин был каршылыкты арттырып ебәрәсәк, уңайһыз буласак. Уның карауы, кампаниянан ләззәт ала алаһығыз. Уның карашы менән түбән еңгә Антония, тағы бер тапкыр, ул нисек бойорок бирзе: - Куму һин, әу фаззу.- Һин теләгәнсә, мин эшләйем, ул бахыр итәгәтле тип яуап бирзе.

Икенсе бүлек - Донъянан.

1936 йылдың яз башында ярлы кеше һәм Цзэ Микери Кастранджияға, ауыл ерендә, һыу ағымының һыуһаҡлағысына яҡын күсә. Бадиавекчия, Сан-Басилио һәм Валланказзаның төрлө ауылдарында уны доступный тип имеш-мимеш тарала, кешеләр уны эшкә саҡырзы. Ул көндәрзә йола бар ине, хатта бөгөн сәйер кеүек тойолһа ла, улар өстәл, тәзрә, ишек йәки гардероб кәрәк булғанда балта оҫтаһына шылтыратып, өйөндә кабул иткән: эш өстәлен импровизациялаған һәм улар эшләгән. кәрәкле ағас бар. Мишель дядяһы коралдарзы алып, эште төзөгәнгә тиклем урында туктай.

Ағас кыркырға саҡырзылар за бер-ике йыл киптерергә калдырзылар. Артабан ағас олонон стенаға монтажлайзар. Балта оҫтаһы өстән һәм төбөндәге ярзамсыны һаҡлаған: «Серра Серра Мastro Дессиио, кем думее Фагима Каскияла» (Сега йәки зур оҫта, без Кассапанканы иртәгә эшләйбез).

Ағас олонон стенаға монтажландылар. Зур пила менән улар өстәлдәр алды һәм улар менән улар тәзрә, карауаттар, гардеробтар төзөгән. Был эште башкарыу өсөн 4-тә тороп, кеҫәһен, үтектәрен менән атланы. Өйгә килгән клиенттар уға һуған һәм икмәк менән яңы һөт тәкдим иткән. Төштән һуң тәрилкә макарон һәм сыр киҫәге. Эңер төшкәндә эштән туктап, йәкшәмбе

көнө Новара калаһында иҫәп язмаһын түлөгәнсе, тәүге залог итеп өйзә эшләнгән икмәк бирзе.

Бер нисә йыл үтте һәм уның улы Туриллу үскән һәм уның тиреһендә аңламаған, тип аңлатмай, донъяла бөтөнләй түгел, калған ғүмерен ауыл ерендә айырып үткәргә. Ул атаһының һөнәрен үзләштергән, әммә махсулашырға, эбанис булырға теләй. Ул атаһын был сәнғәтте өйрәнәү мөмкинлегә булған калаға ебәргә ышандыра ала. Ул Катанияға күсеп килә һәм ике йыл өйрәнсеклектән һуң бик яҡшы булып китте, ул был эште башкарырға әзер тойзо, хәзер ун туғыз йәштән үк уның өсөн ғаиләһен формалаштырырға килгәнән уйлаған. Йылдар буйы ул көтөүсә кызын белә һәм өйләнергә карар итә, әммә улының кастаһының катын-кызына кейәүгә сығыуын теләгән Цзэ Микериниң васыятына каршы сыға. Ул вақытта, ышанғыһыз, әммә был шулай ине: оҫта өсөн көтөүсә кызына кейәүгә сығыу был зур сәбәп булды, тип, ризаһызлык. Атай менән улы араһында капыл зур конфликт сыға, был Туриллуны атаһы һәм үгәй әсәнән үзен айырым айырырға этәрзе. Яңы ғаиләһе менән ул илдән сығып китә һәм Комоға күсеп китә, унда ул үзенең әше менән күп бәхет башкарзы.

Бегәләрзең балалары булмаған, шуға күрә, Туриллуның китеүе менән улар анык кына яңғыз кала. Кемдәр күберәк был изоляция булды еңгә Антония, улар бөтә көндәр үткәрзе, коштар менән әңгәмәләшергә, осоп һәм кәзә, улар тирәләй гөжләй. Шул Спелонка ауыл ерендә уға бер кем менән дә һөйләшергә мөмкинлек булманы. Тик мөһим байрамдар уңайынан ғына, мәсәлән, Раштыуа, Пасха йәки Феррагостолағы Мадонна Ассанта байрамы, әсәйемде табырға ауылға барырға мөмкинлек бирзе. Был сәфәрзәрзең берендә уның дәүләте тураһында күптән зарланғандан һуң, ул һеңлеһенә тәкдим итте: - Хөрмәтле Тереза, мин иғтибар иттем, ике кыз менән һезгә артык күп trodded, ышанып, мине минең менән, шулай итеп, һез үзегеззе бағышлау өсөн ирекле буласак бәләкәй кыз. Мин уны һауа яҡшыраҡ һәм яҡшы эшләйәсәк ауыл

ерзәренә алып барасакмын - әсәйем тәүзә ышанышыз булды, әммә һуңынан, һәр вакыттағыса, уның еңел шартлы характерын иҗәпкә алып, һеңлеһенең көнүзәк һыкышмалылығы артында ризалаштым.

Минең өсөн һынау башланды. 1938 йылдың йәйе башланды, миңә ике йәш ине, еңгәм мине алырға килде. Тукума сумкаһына ул блузка, ике пар трусик һалды һәм өйзән сыккан бөтә һәмәне белмәй. Мин шул тиклем бәләкәй инем, һизмәй зә калдым: минең Via Crucis шул көндө башланасак. Без сәйәхәт итте тиле трек, ярты сәғәттән һуң йәки, бәлки, без был яңғыз урынға килгән бер аз тынысландырыусы исем Кастранджия (Кассандра!) Әгәр зә иғлан итеү өсөн бәхетһезлек, кыскаса, исем инде тотош программа, хатта, әгәр һуң, Мин быны аңлай алманым. Ир тәүзә мине якшы каршы алды, еңгәм вакыты-вакыты менән миңә кайһы бер кәнфиттәр һатып алды, минең йәлләү һәм касан ул мине озатып Новара әсәйемде табырға, ул һәр вакыт һыкышып әйтте, тип, мин өйгә кайтырға тура килмәне, әммә был якшырак үсергә менән уны, тип, яңғыз һәм тип, ул мине әсәй булып эшләй ине. Мин бойһонмай булдыра алманым.

Шул арала атайым Сардиниянан кайтып, бер азна ғына калды, әсәйемде ауырлы итеп куйырға етә һәм китте. Без 1939 йылда булдык, киләһе йылда Антониеетта тыуа. Әле лә хәтеремдә, еңгәм Антония мине әсәһе яһында Новараға алып барзы һәм апайымды беренсе тапкыр күргән. Мин өйзә калырға теләнем, миңә бәләкәй Antonietta баловаться, әммә минең еңгәм, күберәк һәм күберәк хужа минең тормошомда, каты, хәрби кеүек, миңә әйтте: - Турнемму өйзә, һез фаззу еи 'на матур causitta - (әйзәгез, барайык өй, мин һезгә эшләйәсәкмен Матур курсак).

Без катапчка килеп еткәс, ул минең кулыма кызыл күззәр менән рәсемдәр төшөрөп, куркыныс, куркыныс. Мин үземде куркыттым. Был осор ине, мин һәр вакыт илайым, сөнки мин олатайзан һәм әсәнән Новараға кайтырға

теләйем, әммә ышандырыуға карата Цзэ Антонияға юл юк: ул йөрәк ташландык һәм һаңғырау һәр зарлана. Тәүге өс йылда без Кастранджиялағы ауыл йортонда күп вақыт үткәрзек, унда тере йән булмаған, тирә-якта таралған йорттарза ял итеү һирәк осракта ғына.

Йәкшәмбе көндәрендә ауылға барып, әсәй, апаһы, әсә олатайын эзләп киттек. Олатай мыйыклы шәп кеше ине. Ул үзе менән бер вақыты-вақыты менән ескәп тәмәкесе алып килә. Кышын ул мине плащ астына алды, мине майзанға алып килде, бер нисә кәнфит һатып алырға һәм дауахана өстөндәге "Sciancaditta" трактирында шарапты тәмләп карарға. Кисен Кастрангияға кайттык.

Бер нисә төндә дядя тромбон уйнаған төркөм менән һынау үтергә китте, һуңынан тавернала әсергә туктап, Арзилло ауыл ерзәренә кайта. 500 метр Кастранджиянан «Консеттина, «Нтоя...» тип атала башлай. Өйзә еңгә шул арала штативтағы һыузы йылытыу өсөн балсык һауыт-һаба һауытын әзерләгән. Ярты юл ашарға бешергәндә, ул үзенә шарапты утилләштерәү өсөн, бәлки, һыу кайнай. Тимер табала еңгә һуғанды помидор менән әзерләгән, макаронды тәмләтергә. Һуған бик бешерелмәгән, коҫоу алып килде. — Аша, юғиһә, билбаузы алып, мәйеттәрзе бирәм...

Ул вақытта венециан сығышлы катын Сан-Басилионың акушеркаһы була. Кышын йылға тулы абзыйында Мишель елкәһенә (Сианкалияла) Новарала дарыуханала һатып алыу өсөн йөрөткән. Ул өйзә туктап, "Антония, һыуык булған шәлдән" тине. Ярлы еңгә, белмәйем, ул аңланымы, тип, ул Мишель һөйгәне.

Миңә хәзер биш йәш, ауыл ерендә изоляцияла, бер кем менән дә һөйләшмәйенсә, мин һакһыз хайуан кеүек булып киттем. Мине барыһынан да оялдым. Новараға барғанда, кешенән куркканға йәшенеп йәшендем.

Күршеләр был үзгәртеп короузы аңланы һәм шуға күрә абзыйзарға мине балалар баксаһына ебәрергә кәңәш иттеләр. Бәхеткә күрә, абзыйзар үззәрен ышандырған. Шулай итеп, бер көндө иртән еңгәһе Мишель абзыйын миңә печенье һатып алып, атай яғынан өләсәй биргән ак һалам кәрзиненә һалды. Печенье менән бергә яңы йомортка һала. Ул мине касабаның аббатлығы янында урынлашкан балалар баксаһына озата. Монах мине каршы алырға ишек аскас, кыскыра башланым. Куркыу менән кәрзинде ергә ырғыттым, йомортка емереп, бөтә ерзә изәнде бысратырға китте. Еңгәй мине былай за оскон менән язалап, өйгә алып кайтты. Шулай итеп, миңә тәүге көнөм һыйыныу урыны ла һуңғы булып китте.

Был хәл булды, мин дүрт йәштән, тип әйтте абзый: - Концеттина, Новараға барып, баш ауыртыуы өсөн Кармири (тыйымлау) алырға -. Мин феррет кеүек трассала йүгерзем, грек районынан киттем, кайһы сакта һыуһауымды һүндерер өсөн фонтанға туктаным, ә "ду Surcattu" дарыуханаһына килеп еттем. Ул, фармацевт, аптырап, дустарым, мин кыска вакыт эсендә барғанымды, Новаранан йәшен кеүек кайттым, тип һөйләне. Биш йәшендә мине алыс туғандарынан Барселонаға алып барзылар. Шунда беренсе тапкыр зур сюрприз менән күрзем, тыңланым...радио! Шулай ук магазинға барып, борсак тукымаһын һатып алырға барзык. Һатыусы тәкдим итте: - баш кейемен һәм ак яулыкты һатып ала. Ахырза улар үззәрен ышандырзы һәм һатыусы ике калдык зәңгәр һәм күк ялтыр атлас бирзе. Икенсе көндө тукымаларзы бер нисә көндән кейемдәрзе каплаған әсәгә алып килдек. Йәкшәмбе көнө үземде Новара маркизалары һәм барондарының кыззары кеүек тойзом.

1941 йылдың кышында, һуғыш уртаһында, атайым Сардиниялағы эшен тамамлай, төһьяк калала байлык эзләргә һәм үзенә иске кырсынташлы эшен алып йәшәргә карар итә. Һауала әсәйем атайымға барып етергә теләй тигән фекер бар ине һәм был мин борсолдом, шул тиклем күп, тип, бер көн мин

уның карауаты астында шыуып, мин сисенеп, ике бөртөклө буласак арыш имсәктәре менән ниндәйзер Кростицин, сөнки. еңгә мине бер касан да йыуманы. Көслө генә мине алып китте. Хәтерләйем, йәрәхәтләнгәнгә күрә, кан күргәнем бар. Мин көндөз-төнө хезмәт иткән полотно рубашкаһын кире һалдым, шуға күлдәк, һәм бер кем дә иғтибар итмәне.

Сығып китер алдынан әсә бабайзың өйөн тәртиптә калдырырға тырыша, был бахыр кеше яңғызы ғына калған. Ул уйланы, электр яктылыкты куйырға, шул вакытта лордтар прерогативаһы. Элек майза "у лусу" кулланылған. Мишель дядяһы уны борзо: бер нисә көндән һуң ул электрикты үз сиратында шылтырата һәм шулай ук уны өйөндә яктылыкты куйырға мәжбүр итте, шуға күрә илгә барғанда ла текә ағас баҫкыстарза бәләкәй генә яктылык рәхәтләнеп йәшәнем. Касан миңә кабинетка барырға тура килде (Латреяла), ғәмәлдә ябай сокор, был уның лабораторияһы артында беренсе катта, унда һәр вакыт өйөлгән үле күкрәк йәшниктәр, уларзы абзый төзөгән, эзер булырға тейеш, осракта үтенес.

1942 йылдың мартында иртәнсәк, күк еңле зәңгәр атлас кейгән, абзыйы һәм олатаһы менән бергә мин әсәһе һәм апаһы менән бергә Сан-Себастьяно майзанында почта посты менән озатып, йәғни, эйе, автобуска. , был уларзы вокзалда вокзалға алып килер ине. -йәшлек -иҫке алһыу һеңлеһе өҫкә менергә теләмәне һәм абзый уны ышандырырға, тип әйтте: - Әгәр һез һезгә тиклем бармаһағыз, Иетто дю ридти - (мин һезгә ике балл эшләйәсәкмен).

Мин, беренсе бала, еңгәм йоғонтоһонда мин китмәнем һәм Новарала калдым. Мин башка илап бөтмәнем. Мин уның олатаһының косағында йыуаныс эзләй инем. Ул да яңғыз калды һәм шул көндө мин уның менән калдым, уны компания тотоу өсөн. Егерме көн самаһы үткәс, әсәнең тәүге хаты килеп етте, ул сәйәхәттең уңышлы һөзөмтәһен һөйләгән. Атайым уны өйзә һыу һәм газ плитаһы менән каршы алыусы фатир табырға мәжбүр иткән,

уның өсөн яңылык. Хикәйәлә дауам итеп, килгәндән һуңғы көндө ул өйзәге парикмахерға шылтыраткан, уны модалы прическа әйләндерә. Ауылда бөтә катын-кызлар за тиерлек түпә менән озон сәс кейгән. Кыскаһы, әсәйем ғүмерендә тәүге тапкыр бәхетле, кәнәғәт ине. Хикәйә азағында ул миңә еңгә булырға кәнәш итте. Ул, һис шикһез, миңәң ғазаптарымды Кастаргияла күз алдына килтермәне.

Кайтып киткәндән һуңғы көндө Антония миңә ауыл еренә алып кайтты һәм ирен миңә язырға өйрәтергә һәм октябрзә беренсе класка урынына икенсәһенә йөрөй алырға өйрәтергә тип, иренә кушты. Ярлы миңә: Мин башкаса уйнай алманым, әммә аукциондар һәм һандар языу вакытын үткәрергә тура килде. Кастрандждарзан һәр вакыт, һуңынан укытыусы Сан-Басилионан ул укыткан урындан үтеп китә. Уның исеме Мария, ул еңгә белгән капитандың кызы. Бер стакан һыу тәкдим итте. Шул арала мин уға дәфте күрһәттем, ул миңә иркәләп. Ул сумканын кызыл кәләм сығарып, "Брава" тип язған. Ниндәй шатлык, ниндәй бәхет миңә данлаған, был миңәң өсөн ғәзәттән тыш. Мин көн һайын меланхолия булып киттем, уларзы атай яғынан абзыйзарзан, олатай-өләсәйзәрзән алып китергә тип каршы фекер йөрөттөм, әммә еңгә кәрәк түгел, тинә.

Ул мин уларға һисек мөнәсәбәтемдә, тукландырғанымды хәбәр итә алам, тип куркты. Ысынында, аш-һыу үсергә, үсешергә мәжбүр булған кызға ғына етмәй: иртәнсәк миңә сыр менән каты икмәк киҫәге бирзе, төштән һуң помидор салаты һәм ике зәйтүн. Кисен ире еңгә Антония булғанда, сей һуған һигезендә импровизацияланған соус менән бәләкәй генә макарон бешергән. Ә мин уны ашамаһам, мин бочкалы короткос алыу хәүефенә дусар булдым. Бер һисә төндә төрлөсә, ул макарон һәм борсак йәки йомшак полентаның бер төрө бешерелгән. Тик Раштыуа, Яңы йыл, Карнавал һәм Пасха ғына тауык йәки куянды үлтергән. Ғинуарза улар сусканы үлтергән, уларзан улар тәмләткес салами һәм лом ала, әммә уларзы тамсы менән кулланырға кәрәк ине, юғиһә

йыл дауамында улар етерлек булмаҫ ине. Йәкшәмбе көнө йәкшәмбе көнө дядя бысрак трипканы һатып алды, улар был турала уйлап кына, хатта, миңә ерәнгес сәбәпсә, йәки эсәктәрзең петрушка филиалында тәгәрәп, стиглиол, улар һуңынан кыззырылған. Улар барыһы ла арзан азык-түлек ине, сөнки, улар әйткәнсә, олатай-өләсәйзәр кеүек әрәм булырға кәрәк түгел ине һәм улар миңә кабатлай: - Күрәһеңме, улар һәр вакыт колбаса һәм сток балыктары менән тулы тегами, ашау һәм эсә. Шул кешеләрзән - тинеләр - ситтә торорға кәрәк -. Яуаптар башка туғандары мине эсәйемә һәм атайымдың китғала барып етеүенә ныкышмалы тип ышандырған тип куркты. Улар шул тиклем күп нәмәгә йөкмәтелгән, уларзы нәфрәт итеү өсөн, тип кайһы сакта, улар менән осрашыу, мин кулдарымды миңә күззәрәмә һалды, уларзы күрмәс өсөн.

Сентябрь килде һәм миңә кабул итеү имтихандарын икенсе класка алып барырға тура килде. Мине абзыйзар ауылға алып килде, улар дворник менән мине күзәтеп торорға кәңәш иттеләр, укытыусы менән икенсеһендә һәм имтихан комиссияһы укытыусыһы менән. Улар барыһына ла йомортка бүләкәнә килтерзе, миңә хәүефһез пропагандалау өсөн. Мин бер касан да шул кешеләр менән бәйләнешкә ингән, класс бер нисә ике -урынлы ағас эскәйә менән каламай. Миңә менән ремонт имтихандарын хуплаған башка кыззар за булды. Улар мине тактаға өстәмәләр һәм алыузы хәл итергә мәжбүр итте. Каламай за, такта ла миңә өсөн абсолют яңылык булды. Куркыузан, оялыузан япрак кеүек калтыранып киттем, операцияларзы нисек хәл итергә белмәнем, сөнки Антония еңгә һандарзы бер-бер артлы унға тиклем язырға ғына өйрәткән ине. Артабан дәфтәргә бер һүзбәйләнеш язырға куштылар, бер аз уй, әммә кайһы юлды башлаузы белмәнем. Шул муттарзан һуң дворник мине өйзәрәндә озатып йөрөгән. Еңгәһе унан һынау нисек барғанын һораған һәм дворник яуап бирә, тип, ул бик якшы барманы, әммә һуңғы хөкөм укытыусыларға тиклем.

Ғәжәп, һөзөмтә ыңғай булды һәм мин икенсе класка укырға инә: мин мәктәпкә барырға эзер инем, әммә фартук проблемаһы барлыкка килде. Мишель дядяһы элекке көндө магазинға киткән һәм кара тукыманан касыу һатып алған. Бер көн эсендә Антония еңгәмде формалаштырҙы. Папканы һатып алыу өсөн күберәк акса кәрәк ине. Азыйзары аксаһы бар, әммә улар экономия тырнактары булған, шуға күрә ул, улар капот, корған һәм мине фанера папкаһы менән тәҙрә клип. Хатта кәләм дә һатып алмағандар. Дядяһы бер нәзек ағас киҫәге менән тәзөгән, уның осонда ниб нығытылған. Ике дәфтәр һәм кәләм уларҙы суррогат итә алмай, көсләп һатып алырға мәжбүр була. Шул 1942 йылдың октябрь айында еңгәм мине мәктәпкә озата. Ул мәктәпте талап иткән тыууы тураһында таныклык һорап, *podestà* киткәнсе, сөнки мин, әлбиттә, сығып киттем. Укытыусы изгелек менән тулы һәм мине йәлләү менән каршы алды, әммә мин унан курктым, бәлки, сөнки уң кул урынына ул резина протез булған, сөнки авария атаһының макарон заводында бала сакта булған. Миңә тәүге эскәмйәләргә урын тәғәйенләнделәр. Минең яңы иптәштәрем, мине бер йыл элек күргән, минең янымда кызыкһынып, улар араһында мығырланы: - әммә бар *ivi causa sicca -sicca?* - (Был нәзек һимез кыз кем?). Мин бик куркыттым, оялдым, ауызымды аса алманым, укытыусының миңә яратып һораған һораузарына ла яуап бирмәнем.

Мин был кыз һәм мин кыйыулык юк, тип һорап, тип сығып китә ала писать, һәм бер тапкыр мин уны минең өстөмдә эшләне. Шулай итеп, өйгә килгәндә еңгә мине бочка менән тултырҙы, сөнки ул минең күлдәкте йыуырға тура килде, тип, икенсе көнгә ваҡытында киптермәс ине. Көндәр үттә һәм һәр тапкыр бер үк нәмәгә етә. Укытыусы көн уртаһында - көн уртаһына килде, ул мине бәҙрәфкә ебәрзе, әммә кайһы сакта уны онотоп, мин уны кире кайтарҙым. Мине лә иптәштәр иғтибарһыз калдырҙы, казаға эләккән кеүек касып китте, хатта минең менән душлашырға ла тырышманылар.

Улар араһында бер-береһен беләләр, сөнки ауылда осрашкандар, шул ук вакытта ауыл ерендә өйгә барып етеү өсөн бер сәғәткә якын йөрөргә тура килде һәм шуға күрә уларҙы дуслашырға мөмкинлегем юк ине. Йөрөүҙәр ауылға йәкшәмбе көнө генә дуһтар менән танышып, улар менән бер нисә бәхетле сәғәттәр буйы шарап шешәһе алдында үткәрергә килгән. Әммә күпселек осракта еңгәһе өйзә калған, ире өсөн эш бойороктарын ала. Алты йылда мин озон калкыулыктағы трасса буйлап йөрөнөм. Ярты юлда укытыусыға тәкдим итеү өсөн япрактар менән уратып алынған фиалкалар гөлләмәһен йыйырға туктаным.

Мин выхлопной мәктәбенә килеп еттем. Төштән һуң мин ауыл еренә кайттым, цикадалар канғырыусы йөнлө һәм кояш яндырыу менән бергә, бер касан да тере йәнгә осрамай.

Мин был кортка иркенләп, үзем менән үзем менән фантазиялау өсөн яңғыз калдым, был бәйле булмаған атмосферала еңгәһе миңә карата нығырак ауыр еңгә. Йөрөү, эште тамамланы гел тиерлек трактирзан үтеп, төндә өйөнә кайтып, һәр вакыт иҫерек. Кайһы сакта, ғәзәттәгенән күберәк гениаль, юғалып, өйгә кайтмаған. Еңгә менән кайһы бер күршеләр фонарзар яктыһы менән төн уртаһында һыу ағымы буйлап эзләргә киткән. Уны тапкас, ергә йығылғандар, улар уны кире кайтырға ышандырҙы.

Шул арала мин мәктәптә лә оһталык берләштерә алманым. Беренсе кварталдан һуң укытыусы отчет карталарын таратты, һуңынан өйөм билдәләре менән һәм, кызғанымска каршы, бөтә етерлек булмаған предметтар менән: миңең отчет картаһы класта иң ярлы булды. Еңгәнде дәрәтләндерер өсөн, мин уға башка отчет карталары минеке кеүек, тип әйттем, еңгә лә эләктереп тиерлек. Шулай итеп, көндән-көн үзем кыйыулык алдым һәм класта кайһы бер иптәштәр менән дуслашырға тырыштым. Мин уларҙы

якынлашкым килде, әммә улар мине үззәренең сығыштарынан сығарып ташланы, бәлки, сөнки улар күззәрендә мин ярлы ауыл кызы.

Өсөнсө бүлек - ком уйындары

Йылдарында яңғызлыкта үткәрелгән Кастранджияла вақыт бер касан да үткән, сөнки берзән-бер эш, тип эшләргә мөмкин булған бөтә изге көндө коштар кыскырыу һәм йәйге һаңғырау йөн цикада, касан диңгеззән башлап сирроко булды. тип аталған Циг Заг маршруты буйынса һыу ағымы һәм үзәнән куя. Ауылдың хайуандары минең дустарым ине. Шуға күрә вақытымды фантазиялаузы үткәрзем. Мин үземдең донъямдан башлап, күк йөзө фонында йәки ағастар ботактары араһында күренгән фигураларзан башлап: кырағай хайуандар һөйләгән, рыцарзар мин Рокка Сальватета сигендә, ә һуңынан минең менән тылсымлы көстәр мин уларзы колатты, мин уларзы куркыу менән юк итеүзәрен күзәттем. Шунан мин Рокканы капыл ғына таузан айырылған аждаһаға әйләндерзем һәм бөтә кампаниялар өсөн террор сәсеүен осоп күтәрзем. Осоусы кәмәләргә әйләнгән болоттарзы үзгәртеп, алыс диңгеззән ары китергә уйлап, күккә сәйәхәт иттем, унда әсәйем менән апайзары мине көткән. Ағым һыуынан сыккан һәм шешеүең гигант хайуандарға әйләнгәнсе, һыу ағымында алға киткән ярсыктар за үсемлектәрзе тамырынан йолкоп алған.

Кайһы сакта Антонияның еңгәмдең күңелһез йөзөн искә төшөрзөм. Ул мине яратманы, ул мине яратмай һәм мин уны нәфрәт иттем: әсәйем мине һеңлеһенә ышанып тапшырзы, әммә ул шулай ук миңә вәғәзә бирзе, тип, бер көн килеп, мине алырға килә: шуға күрә мин йыш кына ағастарға элөгәм, мин офокто тикшерзем, уны күрергә өмөтләнөп, атайым менән бергә ак аттың аркаһына килеп етә. Күрше Сан-Басилио һәм Валланказза калаларында ирзәр барыһы ла калдырған. Бары тик катын-кыззар, балалар һәм кайһы бер карттар ғына булып кала. Улар өһһөз ауылдар ине, тормош кына кағыла. Вакыт туктаған һәм кешеләр барыһы ла үзгәрәсәк, бер көн, һуғыштан һуң цивилизация үзенә триумфаль рәүештә был һибелгән йорттар, үлем һәм калтыраныусан өйөргә инеүен ышанған. Мин дустарым булырға теләр инем, белергә теләйем, мин яңғыз түгел һәм ташлап, һаклай ала, тип, мин был йәки улар өйөндә һыйынырға мөмкин икәнән белә. Хатта мин ғаиләһез тип әйтергә хокуғым юк, ата-әсәйем диңгезең каршы ярында, шул тиклем бөтмәс-төкәнмәс күктән ары, миңә менән улар араһында юғары һәм еңелмәс тау кеүек булған тип. Уның урынына мине йәберләгән еңгәм менән йәшәргә мәжбүр булдым. Касан мин был турала уйланым һәм мин уны күрзем, был мине асыландыра, шул кыскырыу һәм аяуһыз тауыш. Кыскырырға, кыскырырға, кәмһетергә, алдан ук алданырға тауыш биргән.

Хатта хайуандар за уның тауышынан курккан. Ир менән генә ул һыртты төшөрөп, тауыштың күләме бөтөнләй үзгәрә, үзен һарык эсергән. Еңгәм кыззың тирә-яғында нимә булғанын аңлай алмай, тип уйланы. Мин барыһын да аңлап кына калманым, өстәүенә, үзгәртмәнем, пассив түгел ине. Ул өзлөкһөз бәрелеш ине. Сикһез һәм арыу көрәш. Һәр вакыт киләсәкте уйлап уйланым: ул карт һәм ярзамһыз, мин йәш һәм көслө, әммә бөтә нәмәгә карамастан, мин уны насар мөнәсәбәттә булмаһ ине, был миңә тәбиғәтемдең бер өлөшө түгел.

Кайһы берзә кейем йыуырға барған, лима эшлэргә барған кешелэрзә, йәғни простыняларзы һәм тышлыктарзы барыһын да көл менән йыуған йылғаға якынлаштым. Йәки касан, кыркыу осоронан һуң, улар һарык йөнөн йыуырға килгән һәм уны кояшта киптереп, уны акларға, һуңынан уны кулланып, матрастарзы тығыу өсөн карауаттар. Яр таштары араһында калған һәм улар менән бергә патч курсакымды кейендергән кырсынташтарзы йыйырға барзым. Мин белмәйем, нимә эшлэргә башланым, мин таштар күтэрә башланы рива-дель ағымы эзләп креветкалар, оҫталык менән мин уларзы бармактарым менән башым өстөндә кармак, уларзы тырнактары менән бармактарын иҫкәртергә. Мин уларзы өйгә алып кайттым һәм кис, еңгә утты кыззырып, ашаған, миңең өсөн махсус киске аш ине. Кайһы берзә крабтар урынына, таш күтәрелгәндә, улар койолдо, вертикаль һикереп, бәләкәй куркыныс бакалар менән, улар миңе куркыузан һикерзә. Мин уларзы миңең уйындаштарым тип уйланым, кайһы сакта хатта төнө буйы караңғылыкта яңғыз калдырырға тура килә тип үкенәм. Кискеһен кыскырып өйгә кайтырға тура килгәс, үзәндә барлыкка килгән яңғырауыкты кулланып, Мишель дядяға шылтыраттым. Кайһы берзә йәйгеһен үзәндәге юғары йортта йәшәгән Скардино ғаиләһе булғанда, мин уларзы табырға барзым. Мин Мимма менән уйнаным, ул ағай-әнеләрзәң иң бәләкәйе ине.

Пиппо безгә курсактар өсөн ултырғыстар һәм өстәлдәр төзөгән. Сөнки был рәхәт булды, бер нисә сәғәт компанияла үткәрергә. Иртәнсәк, йылғаның икенсе яғына һөт алырға киткәс, шылтыраталар. Уларза бизрә тултырырға, "концепция" уның һауын күреп кәнәғәт калды. Һыйырзанының хужабикәһе, Каппеллела Микка аяуһыз һәм миңә ярты стакан тәкдим итә. Еңгәнең өйөндә һөттө йылына ике тапкыр күргәндәр: ул печенье эшлэгәндә һәм Пасхала һандуғастарзы аннеллиндан төслө йомортка менән әзерлэгәндә. Һөт кайнатканда һуңғыһына тиклем йығылдым. Ауыл йортонда абзыйзар түшәге бар ине, әгәр зә уны карауат тип атай алһаң, ике тимер месьеға һалам матрас

менән урынлаштырылған балталары, сөнки Крин уны Новарала калдырған. Өстөгө иске хәрби юрған менән генә, майланған, һуккан һаламда йокларға тура килде. Мин канва рубашкаһы менән йокларға яттым, уны көндөз трусикһыз йөрөткәнмен. Һәр төндә пативаның һыуыктарын һүрәтләү мөмкин түгел. Ямғыр яуғанда, кыйыкка үтеп ингән һыузы йыйыу өсөн һауыттар кәрәк ине. Төндәрен сисергә кәрәк булһа, өйзән сығып, уны азымға якынлаштырырға тура килде. Өгәр мин аңламаһам, сөнки мин хыялландым, һәм мин уны һаламда эшләнем, иртәнсәк мин дә бочка бочка алдым. Антония еңгә лә көндөз кулланған шул ук рубашка менән йокларға киткән, ә Мишель дядяһы әсәһен караған.

Йоко тантанаһы ғәзәти ритуал буйынса үтте: тәүзә миңә йокларға тура килде, шунан еңгәгә тиклем ине, шунан абзый салбарын һәм һызаттарын сискән. Көндөззә алып барған ярайһы ук киң рубашка менән ул карауатка китте, май люмены һүндәрзе, стенаға өстәлгә куйылған. Мин, был шаян, тип кыланған карап, карап түгел: касан ул аска ут һүндерергә мин күргән стенала проекцияланған, кытай күләгәһе кеүек, уның формаһы менән Дин-Дон, тип dangled. - Эй, һиндәй шәп яңы! - тине ул, сөнки эскән бөтә шарапты шул тиклем әсе бирзе. Уларзың карауаты эргәһендә ике һаушһик, йәғһни ике зур камыш кәрзине булған, унда улар кһптерелгән һинжир тота. Улар уларзы бысрак һәм майланған корот менән каплаған, ә һуңғыһында абзыйһының таза әске кейеме булған. Минең карауатым яһындағы һандыкта икмәк һәм яулык һаклаған, улар мине кыш көнө мәктәпкә барғанда, минең әске кейемдәрем һәм еңгәмде уратып алған. Мин уларзы йәкшәмбе көнө генә кулланғанда, без Новаралағы мессаға барғанда. Авкаттар, ауылда уларзы куйырға кәрәк түгел, сөнки без уларзы кәрәкмәгәнсә кулланасакбыз, ти.

Ғинуарза улар сусканы үлтергән. Улар бер һисә колбаса, тозло сулпы әзерләгән. Терракота казанында кайнатылған аяктарзы кайнатылған аякка сумдылар. Ғәзәттә, улар майза яңы киң борсак менән кулланған, сөнки уларзы

традицион рәүештә быға тиклем кулланырға мөмкин түгел. Бер тапкыр, апрель айы ине, еңгәнән бик ас инем, икмәк менән нимә ашарға белмәйем тип һораным. Мин еңгәм мин акылдан язғанмын, тип кысқыра башланы. Бер көндө мәктәптән кайткас, һеңлем менән трасса буйлап Офелия менән осраштым. Улар әсәйзең етемдәре ине, атай менән Франциянан кайткан.

Улар минән күпкә асыкырак ине, мин йәлләп, мин уларға әйттем: Мин йәшәгән урынға инәм, был сәғәттә еңгәм һыу алырға сыға, мейестә ризык менән казан, уны алырға, әммә эшләй. бер нәмә лә әйтмәй Бер кем дә.- Улар миңә рәхмәт әйтте һәм аслыктан этәрзеләр, улар минең кәңәште эзләп, икеләнмәйенсә. Май айында абзыйзар борсакты бешергәндә, суска аяктарын алырға барғандар һәм уның урынына улар тик казанды ғына табалар менән тапты: әлбиттә, мин күп көндәр буйы булған, тип уйлайым, улар миңә каршы котороп, уны түләргә. Ул вакытта мин үземдә бик ғорурланым, сөнки тәүге тапкыр уларзы комһозлокка каршы зур алыш еңгән рәхәт тойғоға эйә булдым. Гигиена бурһыктары булмау сәбәпле, бөтә йорт буйынса ла дөрөс булмаған батшалык итте. Төндә улар минең муйынымды һуктылар һәм еңгә миңә һәр кис зәйтүн майы менән майланы, канды һурып алмау өсөн. Иртәнсәк минең муйыным ине, тип буялған кеүек тойолдо. Еңгә кеүек минең дә бит беттәр, башымды йыуырға өйрәнмәгән. Икенсе яктан, еңгә сәстәрен бөзрә итеп, уларзы йыйып алыу өсөн һыу һәм шәкәр менән майланған.

Ә класташтарым һәр вакыт таза ине. Хатта иң ярлылары ла минең кеүек бысрак булманы. Укытыусы шулай ук маргинализация эшенә үз өлөшөн индерзе, ул мине һуңғы әскәмйәлә һәр кемдән ситкә әләктерзе. Тәнемдә әйтеп бөткөһөз бысрак ине. Йылына бер тапкыр йылғала, Феррагосто байрамы уңайынан, ауылда иң мөһиме, йыуып ташланылар. Әсәйемдә уйлап йөрөгәндә, миңә ете йәш тирәһе, брасистерзың кайнап торған көленә әләгәм. Уң кулымды яндырзым, еңгә мине табипка алып барманы, әммә көн һайын ул үләндәр менән дауаланы. Минең ике күбек ике күгәрсен йоморткаһына

окшаш, мин бер касан да күскән яуызлыктан кыскырзым. Сыскандарзан һызыланған кеүек тойолдо.

Минең бер-ике айзан һуң мөгжизә һауыктым, һаман да эземде һаклайым. Мәктәп осоронда, бер йәкшәмбе мин балконда булғанда, асқа төшкән кыз минән уның менән бергә катехизис һабағына барырға теләйемме, тип һораны. Мин был нимә икәннен белмәнем, сөнки еңгә мине иң мөһим байрамдар уңайынан ғына массаға алып килде, сиркәүгә барыу нимәне аңлатканын аңламаным. Өйөбөз алдында рухани, атаһы Буэми йәшәгән, әммә мин уны бик аз тапкыр осраттым һәм теләмәй генә караным. Еңгә мине күңел кайнауына тиклем кабатланы: - Әгәр зә был рухани уға үзенең телен кыркыр тип әйтһә -. Шулай за мин һораған һәм көтөлмәгәнсә рәхсәт алдым катехизис дәрестәре. Шул мөхиттә шунда ук үземде уңайлы таптым. Йәш ханым миңә буклет, гәзит бирзе. Мин Ғайса тураһында ишетеп, ғәйәт зур шатлык тойзом. Өйзә был турала һөйләштем, улар за бик бәләкәймен, тип яуап бирзеләр. Мин яуап бирзем, алдаша, тип, бөтә төркөмдәр төркөмө уны эшләйәсәк. Ысынбарлыкта улар инде булдырылған, шулай за, мисс һәм мин ризалашты һәм без Сан-Никола руханийы менән датаны хәл итте: Корпус Домини көнө.

Ак күлдәк проблемаһы килеп тыуа, әммә кемдер еңгәйгә монахтарзың уны куртымға алыуы тураһында хәбәр иткән. Озон -көтөп торған көн килде: иртән ул мине озатып кала сиркәүе Дигина. Ул башка кыззар бар тип уйланы, сөнки ул бер касан да инициатива менән бәйләнешкә инеү өсөн катехизис ханым. Мин аңланым, мин яңғыз, ул миңә ныкышып: - Багги, грубо -. Башка кешеләр менән укытыусым да шул көндө иртән мессала ине. Кайһы бер катындар уны тынысландыра. Рухани килеп етте һәм мине кулынан алып мине иманға килтереүзең сакритка алып килде. Быға тиклем ишеткәнем юк тип матур һүззәр әйтте. Мин ожмахта осоп йөрөгән кеүек тойолдо һәм минең арала әйттем: - руханизар телде кыркып, ысынлап та, баланың ғазаптарын аңлай

белә, тип дөрөс түгел -. Әгәр зә мөмкин булһа, мин уны косаклап, шатлыктан үптөрер инем.

Ул мине уйнау өсөн биш Ав-Мария өсөн Пенсан һәм мин кайтып урынға. Шунда ук еңгәм миңә руханиға шул тиклем күп булып калырға кушканымды һораны, ә мин: - Йәш ханым мине иманға килтерзе, тип өйрәтте сер -. - Эйе, әммә беренсе тапкыр миңә әйтергә кәрәк - Арпия ныкышып. Бер нәмә лә эшләмәй. Күпме күмәкләп, уртаклык бар ине һәм сығыуза мине абзыйзың кулынан үбергә, әйтергә мәжбүр иттеләр: — Воссия мине фатиха бирә. Мин олатайзан башланым, һәр вақыт бер үк һөйләмдән, шунан бөтә туғандарымды йөрөп сыктым. Гатана еңгә миңә буклет бирзе. Мин ас инем, әммә бер кем дә ашарға тәкдим итмәне. Ғәзәттә, тантананан һуң, был ғәзәткә инеп, барға барырға, граната менән печенье алыу өсөн, әммә уларзы экономия манияһынан алынған: төштән һуң без ашаған тәрилкә макарон һәм төштән һуң без фотографика барзык, сөнки. туғандары әсәйгә бер Фото ебәрергә тәкдим итте.

Мин икенсе класты тамамланым, бик түбән тауыш менән үрләтелде. Ул йылда йәй буйы ауыл ерендә булырға тура килде. Мин каршы: - исмаһам,

йәкшәмбе көнө миңә Массаға барырға һәм яңғыз булған бабайзы табырға тура килә -. Ул бик якшы кеше ине, астма менән ауырыған. Кызы уны иғтибарһыз калдырзы, әз генә вайымһызлык өсөн, бер аз, сөнки уларзы ир-ат кондиционировать, һәр вакыт күршеләренә, туғандарына һәм атай -ин-закон.

Мин киндерзе йыуырға алып киттем һәм Микерильлоның йәшерен еңгәненә алып килдем, юғиһә улар бәлә. Ул хатта атаһы өсөн дә мөхәббәт тойманы: бер көн ярты -һеңлеһе Кастранджияға үзенең үлгәнен искәртәргә килгән. — Әгәр зә китмәһәң, һине қауырһынға алып китәһәң, тип әйтте уға (батшала тибеп).

Ауылда мәжлес булғанда музыкаль төркөм компоненттарына «каты киҫәк» тәкдим ителә, уның айырым эзмә-эзлеклелеге өсөн шулай тип аталған тундырма. Мишель дядя, ул бер касан да аңламай, әгәр ул был окшамай йәки ғәзәти булмаған ым-ишара йомартлык, мине үткәнен күреп, ул миңә шылтыратты: "Консеттина, киләргә һәм тундырма ала". Һәм шулай итеп, мин мөмкинлектән файзаланып, тәмләп, шул һирәк осракта, һиндәйзер якшы.

Бер һисә вакыт элек доктор Косентино Ди Басено хәтеремдә юғалған деталь тураһында искә төшөрзө. Музыкаль төркөм кала урамдарында балаларзы уйнағанда, парадка кушылырға тырышкан. Әммә уларзы аклау өсөн, был кәрәк булған "беләргә" компонент. Шуны иҫбатлау өсөн уның курткаһының кеҫәһендә кул тоттоң. Мин абзыйым Мишель был ысул менән, ә Джанни Косентино, башланғыс һәм етем атай укытыусыһының улы, уның етәксәһенең етәксәһендә кулын тотоп торзо.

Новаралағы һуғыш уртаһында кайһы бер бомбалар қолай башлай. Барыһы ла касып китте, кайһы бер таныштары беззәң менән Кастранджияға һыйынды. Минәң өсөн был партия булды, сөнки мин компанияла була ала. Һәр вакыт ул һызғырыузар һиззе. Шулай ук Орландо камырханаһы хужаһының улының

бомба менән йыртылған трагедияһы трагик хәбәре лә килә. Домодоссолала әсә, дүртенсе тапкыр ауырлылык хәлендә, Роза һәм Антониеетта менән яңғыз кала. Атайымды максатка әйләндерер өсөн Сицилияға сакырғандар. Әсәһенең Эмма исемле бәләкәй генә кыз бала тапканын һәм дүрт бала менән ташлама көтөлә, әсәһенең Эмма исемле бәләкәй генә кыз бала тапканын белгәндән һуң бер нисә айзан һуң бер нисә ай үткәс, дүрт бала менән көтөлә.

Кызғаныйска каршы, ул Домодоссолалаға килеп еткән әсе аптырап калды: Эмма 12 көндән һуң йәшәүзән туктаған. Ике көндән фронтка кайтырға тура килә. Бер нисә айзан һуң - 8 сентябрь айынан һуң билдәһезлек һәм тоторокһозлок осоро – ул хәрби хезмәттән котолорға өлгөрә һәм һуғыштың әсәһенә барып етеүен көтөп Новараға кайта. Бәләкәй генә аяк кейеме эшләүсе магазины асты. Көн һайын мин уны карарға барзым. Тимид, әммә йәш өсөн shrewd мин булды, мин интуиция, тип атай кейәүгә сыккан катын менән йокларға китте, әммә хәрби ир менән. Бер көндө Пьяцца Бертоламиға менеп, кассаға индем. Уның әргәһендәге магазин кешеһе атай менән һөйләшкән. Мин индекс һәм медиум менән ашыктым, атайымды әсәһен тәржемә иткән әсәһен алырға мәжбүр итеүгә йүнәлтелгән. Күршеһе мине алып өлгөрзө, ә атайым йылмайып, миңә "һеззәң эшеһеззә эшләткән" тип әйтте. '44-тә көрән бала тыузы, уның кеүек бөзрә...

Бадиавекчияла атай яғынан олатай ашказан яман шеше менән ауырып китә. Мин еңгәнән рәхсәт алдым, барырға һәм уны күрергә. Мин йыш кына Кастранджиянан төштәм, йылға буйлап һузылған һызат буйлап барзым. Мин уны түшәктә, тыныс искә төшөрәм. Әбей һаман магазин менән мәшғүл, уға аз вакыт бағышлай ала. Ул кулына себен һунар итергә зәйтүн кабығы һалды, әммә ул насарайзы, көс юк, мин уларзы һунар иттем. 1944 йылдың 2 ноябрәндә 66 йәшендә ожмахка оса. Атайым әле Сицилияла ине. Йыһанда абзыйзар за ерләүзә катнаша.

Һәр вакыт әсәйзең хатын алдым. 1945 йылда атайым Домодоссолаға кайта, ә минең ағайым Джузеппе 46-сы йылдарза тыуған.

Дүртенсе бүлек - май, комактар һәм яуыз күз

Һуғыш бөтә донъяға котороп, коммуникациялар ауыр булды һәм без инде әсәнен әсәнен кабул итмәнек. Бәхеткә күрә, атайзы Берсаглиери тәнендә Сицилияға сакырғандар һәм бер нисә көнлөк азатлык булғанда мине күрергә килде. Һуғыш аркаһында ауыл ерендә кешеләр күп ине. Күсерелгән кешеләр, ғәзәттә, ун биш көнгә туктай, әммә һуңынан ауылда бомбаға тотоу хәүефе тыуа һәм улар йыл буйы ауыл ерендә калыузы хуп күрә.

Азактан мин шул кешеләргә һыйындым. Аш-һыузы һағынған вакытта дүрт балалы ғаилә һәр вакыт якшы кәйефтә. Күп кенә коро инжирзарға эйә булған абзыйзарзың комһозлоғон күрзем һәм улар бер кемгә лә бирмәне: матур ушлап алдым һәм йәшерен рәүештә алып килдем. Бәләкәй генә фава борсағы миңә уларзы йәлләп, иртәнге аш өсөн бирзе. Хатта каты икмәк: еңгәм мине кесәмә мәктәпкә барыр алдынан кесәгә һалды, мин уны шул балалар менән бүлеп, киреһенсә, улар миңә бер нисә простыня бирзе, улар мине уйнарға мәжбүр итте һәм улар араһында берсә төзөгән. уйынсыктар , ултырғыстар һәм карауаттар өсөн курсактар, улар мине һәм уның бәләкәй һеңлеһе язған, ә өлкән апаһы беззе патч курсактар эшләне.

Кайһы берзә шулай була: тирә-як мөхит катын-кыззаны көл менән кейем йыуырға барған йылғаға төштөм, ә мин ике зур таш менән күтәрелгән һыузы

йылытырға тип, утты ла ғәжәпләнәп карап калдым. Мин бер касан да был операцияларзы еңгәһен эшләргә күрмәнем. Ул бер касан да тиерлек йыуылмаған, йылғаға киткәндә, майланған һәм бик бысрак кейемен күрһәтмәскә бер кем дә юк.

Башка вакытта ике-өс көн буйы өйзә үрелгән киндер полотно таратыусы катын-кыззарзы күзәттем. Улар уны дымландыра һәм уны киптереп, қояш астында процесть астында, тик ул ак булып китте. Еңгә һәр вакыт өйгә шылтыратты, әммә мин ишетмәгән кеүек қыландым. Һуғышта қызы -унда ла Туриндан қыз менән қайтқан ине. Сальватореға хөрмәт йөзөнән, үгәй улы, уны батшабикә кеүек қабул иткәндәр. Ул вакытта улар ауылда калды һәм был вақиғаға еңгә еңгәһе хушбуй һабын, киндер таштамал, коро аш, ашъяулык һәм салфеткалар сығарып, якшы тәьсорат калдырзы. Уның урынына мине хезмәтсе кеүек қабул иттеләр, комиссияларзы эшләргә һәм фонтандан һыу алырға ебәрәп, сөнки қунақты ебәрәп, намысһызлык булды.

Раштыуа килде һәм, төньяк йолаһы буйынса, кәләш иртәнсәк Ғайсаның бәпескә бәпесенә матур бүләк булды: қазандар һәм курсактарзы блюдцер өсөн шәп хезмәт итә. Мин уның өсөн шатландым, әммә шул ук вакытта асыу менән ярылып киттем, сөнки ул нәмәләр бер касан да булмаған. Мин көсһөзәрәк, көсһөзләндем. Йөзөм бар ине, әммә ашарға қайғыра: шарап өсөн қыстырырға тура килде. Күршеләрзән урланған берәү генә ашарға мөмкин ине. Фундуктар уларзы һатырға ғына йыйылған. Қайһы берзәрен йәшерен рәүештә урман қырмысқаларын окшатам. Һөттө абзыйзар тик шыршы һәм Пасхала ғына һатып алды, печенье әзерләй һәм мин уны қайнап йөрөгәндә сәй қалағы менән skimmed. Еңгә үгез күзенә йомортқа һирәк әзерләгән. Мин йыш қына өмөтләнгән, тип, ул қызырыр ине: - Әйзәгез, был өстөндә, шулай итеп, без бер аз булғанда һәм овариол үтә (ул егет ине Мессина, ауыл еренә мөрәжәғәт итеп, йомортқа йыйыу өсөн, уларзы яңы үткәреү өсөн) без уларзы һатабыз һәм аксаны алырға -. Йомортқаларзы ике ай йыйып, һуңынан һатқан.

Йомортка һатып алған Мессина кулында кошсок табып йөрөгәндер. Инжирзы һунар итергә тура килде, кемдер генә ашай ала, башкалар уларзы кояшта киптерергә рөхсәт итә, уларзы һатырға йәки кышкылыкка һакларға рөхсәт итә. Октябрь айында кис матур каштандар яһалды. Кайһы берәүзәр абзыйын кабығын калдырзы, уларзы бүлмә өстәлендә калдырзы (тәрбиә өстәндә түгел, ә ручка өстәндә майланған май, яктылыктан күтәрелгән) һәм иртәнсәк, касан ул дүртәүгә тороп эшкә барырға ул уянды Мин өскә һәм каштандан сығып китергә миңә әйтте: "Иртәнге аш". Мин уларзы аслык өсөн буйһоноп, ашаным, әммә улар майзы белә һәм котолғоһоз ашказан һызланыуын тыузырзы. Йөрөн тирә-якта мактанды: - Мин ейәнсәремде яратам, хатта төндә һуңлағанда каштандарзы ла әзерләйем -. Ысынбарлыкта абзыйымдың күззәрендә нәфрәт бар ине. Һәр вақыт улар һары, ут кып-кызыл ине, асыуға барғанда: бәләкәй булһа ла, ул күззәр йөзөнә баһып инә. Улар бәләкәй һәм тәрән кеүек тар сокорзар, уларзан мин нәфрәт барлыкка килә. Шулар арала дизентерия һәм корттар еңгән. Еңгә вақыты-вақыты менән миңә бер сәй калағы май бирзе. Был корттарзы ситкә тота, үзен ышандырырға мығырзап... һуңынан ул "ИОриту" менән башланы: - Маззай а верму груксу квенну рагана, һа и таззу, кем бәтә христиан сугну. О Луридей Сену, йәки шишәмбе Сену, О Меркуридна Сену, О Джувида Сену, йәки Винард Сену, йәки Сабуту Сенту, Маттея дю Юрну Пасха у Вьерму Страду һәм Тирра Каска.

(Мин һимез кортто үлтерзем, касан мин мәжүси һәм хәзер мин уны үлтерәм, кем мин христиан. Изге дүшәмбе, Изге шишәмбе, Изге шаршамбы, Изге кесазна, Изге йома, Изге шәмбе, Пасха таһында буранлы Верме. ергә төшә).

Мин белмәйем, нисек йәшәй алдым.

Бында без йәйәләрен асабыз.

Озак йылдар үткәс, ашказан ауыртыуы мине кысты. Мин бүлмә кеүек зур машиналар менән нурзарзы эшлэргә барзым. Улар миңә ак бәпес ризыктары бирзе, аңларға, әгәр ниндәйзер яра бар. Кызғаныска каршы, бер нәмә лә күренмәне. Рентгенолог үзенә гастрит булыуын белдерзе һәм миңә ауыртыуы йомшарту өсөн бер аз паллиатив бирзе. Мин бер аш калағы һузы үзләштерә алмау дәрәжәһенә еттем. Мин илле йыл тирәһе ине. Армандо ди Пьенцаның дусы Паоло мине белгескә алып барырға тәкдим итте. Ул да доктор Маззеонан килгән. Ашказан коралы тамакка инә алманы. — Мин был катынды нисек коткара белмәйем, — тине табиб, — йөнлө ябылған». Ашказаны гастроскопия эшләгән бөтә кешеләр зә аяктары менән бүлмәнән сыкты. Мин Флебо менән носилкала. Табиб миңә ике айға ныклы хәстәрлек күрһәтте. Мин инструментты кире кайтарғанда ул һаман да үтмәне. Тағы ла өс ай буйы тағы ла нығырак дауа.

Биш айзан һуң тәүге сәфәрзән һуң инструмент пилор аша үтеп инә башлай. "Мөгжизә!" — тине доктор Маззео. Трубкаһы алып ташланы, ул миңә күп һораузар бирзе, әгәр был тыумыштан йәки сәбәпсе. Мин илай башланым: "Был, бәлки, Zizi миңә биргән май буласак, ә һуңынан корттар өсөн". Табиб кулдарын сәсенә һалды: "Нефть? Ә һин әле иҫәнһеңме!". Кайғыртыуы дауам итеп, хәзер зә, һуңынан мин гастроскопияһы кабатланым.

Рәхмәт доктор Маззео, кем миңә ғүмеремде һаклап калды, хәзер йылдар үткәс, мин ризык менән ләззәтләнә алам, тик ниндәйзер контейнер дарыу.

Балкондан берәйһе шылтыраткас, еңгәһе уларзы әйләндергән башын тоткандар. Һуңынан улар уға кәңәш бирзе, стакан ураза Феррочино. Ирен һатып алырға ышандырзы һәм иртәнсәк миңә стакан бирзе.

Ул йортта, өстәүенә, хөрәфәт тә идара иткән. Йөрөгән абзыйзың үзе ебәргән шарап өсөн баш ауыртыуы булган, әммә уның һүззәренсә, сәбәбе — кемдеңдер яуыз күзе. Катыны уны кыуып етергә тейеш ине: һыу менән тәрилкә алып, тоз һәм май тамсыһы койоп, һуңынан баш ауыртыуы өсөн Прицинту менән башланы: - Оглиу Биридитту, Оглиу Сантиссиму, трас та ста йорт һәм Скачча Студ Марокки, Оглиу Биридито Фаторти Фатори һәм скачча Стим Маммука... (Бәхетле май, Изге май Моста был йортка инә һәм был яуыз күззе йөрөтә, бәрәкәтле май көслә эшлөгән һәм был шайтан кыуа...).

Был бәрәкәтле нефть таптары, киңәйә, уларзы ышаныулары буйынса, яуыз күззе алып ташланы. Шул һыузан һуң күп тә үтмәй, бүлмәнең дүрт мөйөшө менән һибеп, баш ауыртыуы уның янына күсә.

Нефть йөрәхәттәрен дауалау өсөн комактар менән бәйле булган, ә ит киңәге һурпа эшләү өсөн. Шул кот оскос катнашма, улар өсөн, хаталы булды! Иртәнсәк миңә Магnezия менән бер стакан һыу бирзеләр. Бер аззан бөтә калтыранып, үземде азат итеү өсөн һыуыкка сығырға тура килде. Мин һауыкканда тылсым уйнаған катын-кыззан ебәрзем: еп менән ул мине башынан аяғына тиклем үлсәп, шул ук горизонталь кулдар менән. Бер киңәк юғалған, ул шул йыл өсөн үлемен кыуып ебәрзе.

Хатта улар юлында абзыйзар Аллаға, изгеләрзә, Мадоннала иманға эйә булһа. Йыл һайын 8 сентябрзә улар Тиндариға йәйәү йөрөп, кырк сакрым самаһы илдән алыстағы кара Мадоннаға арналған изге урынға. Биш йәштән үк миңә шул тәүбә итеү эшләргә тура килде.

Хаж кылыузар уңайынан бер көн элек Тиндари заповеднигына тиклем еңгә тегтарзы (тапочкалар) короткостарзы эшлөгән. Дядяһы пунктуаль рәүештә һунарсылыкта йөрөп, бер-ике кырағай куянды ашарға бешерергә алып кайта. Якшы тәһсорат калдырыр өсөн еңгә лә тултырылған баклажандарзы әзерләгән. Ул үзен көзгөләп, йөзөн бер киңәк менән тазартты. Шул сакта "Заза

кайза, минең матурлығым" йыры модала ине, уларзан мин уны "Зизаф" тип атайым.

Без Тиндари өсөн киске ун бер тирәһендә башланык, таңға етергә. Арыу һәм арыған минең өсөн һынсыл мин күп тапкыр бер аз татлы һыу һораны, әммә улар уны һатып алмай, бөтә башка арыу кешеләр кеүек ларектар: улар койрок берзән-бер фонтан сиркәүзә урынлашкан, унда эсе һыу барлыкка килде, тип, Ул үз өлөшөн индермәгән арсураны тынысландырыу өсөн. Йола буйынса, нух, борсак һәм каннал һатып алынған, һуңынан ул массаға китте, Мадинузаға доға кылды һәм сығыу урынына ауылдаштар һәм минең атай яғынан туғандарым менән осраштык. Төштән һуң тирә-яктағы зәйтүн ағастары астында ашарға барзык. Кызғаныска каршы, мин шул тиклем арыған, ысынында, ысынында, һәр вакыт аппетитлы ризык булды, дуһтар алдында якшы тәһсорат калдырырға. Төшкө ашта мейестә бешерелгән кырағай куян, абзыйы котолғоһоз бер-ике кис, ул һунар итергә, баклажан һәм тултырылған борос, йөзөм һәм өйзә эшләнгән печеньеға киткәнсе. Өйгә кайтыу өсөн дуһтар сараһын алды: машина йәки ат -терән арбалар. Мин күзәтеп йөрөгән, инде отставкаға кайтып йөрөү өсөн. Тик абзый булһа ғына ат менән йөрөргә мөмкинлек бирә алам, юғиһә улар һызланыузар ине.

Бишенсе бүлек - өйрәктәр

Шулай ук дин темаһы буйынса, миңең абзыйым булып, уларҙы танырға һәм йәкшәмбе көнө Сан-Джорджио сиркәүендә пальмала таныу һәм аралашыу бурысы бар ине. Тантанала иртәнге биштә рухани тәүзә бөтә ирзәрҙе часовняла таныны, һуңынан ул катын-кыздар өсөн иманға килгән кешегә табан башлай.

Зур кара шәл кейгән еңгәһенә тейгәс, кейеме янындағы кейемде мөмкин тиклем каплау өсөн кейгән: ромашка ингаляцияһы яһарға тейеш кеүек тойолдо. Ул таныны, һуңынан: "Хәҙер был һиңә - тине. Хатта мин йыл дауамында иманға килтерергә теләһәм, мин булдыра алманым. Еңгә миңе шелтәләне: - Раббынан мысқыл итергә кәрәкмәй, йылына бер тапкыр етерлек, юғиһә һез хужаны алып барырға лайыҡ түгел, сөнки һез зә күззәрегеҙ менән гонаһ кылырға мөмкин -.

Туғыз Изге мессаға, Кыркыуға һәм шунда ук өйзә. Ғәзәттәгесә, абзый бушка сәбәптәр калтыранып тора, нервы йүтәле уның янына килде. Аңлатмасылык күренештәр булды: әгәр зә шул көндө ни өсөндөр кәрәк булһа, төкөрөп булмай, юғиһә Раббы ауыздан ырғытылды. Әгәр зә бәхетһезлек менән был хәл булһа, ул кувшиндың капкасын алып, эскә төкөрөп, шыйыксаны һыу һәм шәкәр менән сағылдырған. Изге азна өсөн, без ауылда хатта төндө калдык, монах тоткан киске вәғәздәргә йөрөнөк. Кесазна көндәрендә һандуғастар әзерләнгән, төрлө формаларҙа печенье пастаһы кайнатылған каты -һыу һәм

анелле, ағыулы төслө ингредиентлы йомортка менән. Иртәнсәк иртәнсәк ураза бойзай үсентеләре бөтә бизәлгән сиркәүзәрендә була, унан һуң нефелланың өс япрактары (бик көслө парфюмлы шифалы үлән) йотоп, йыл буйы якшы гарантияланған.

Көндөз уға койрокло Ғайсаны рәһнетмәс өсөн эшләргә тура килде, әгәр зә ул энә сәнсеуен бешерһә, әгәр зә үзен күрһә, тәнгә рәһнетеү хәүефе бар. Шул көндө мин берләшкән нәмәгә лә, мин хатта бочкаларзы ла алмайым, юғиһә Ғайса илай. Шәмбе ун берәүһендә Тыныслык һәм Киәмәт ғибәзәт кылыузары ла бар ине. Бөтә балалар за һандуғаларзы алып килгән, рухани фатихаһын алып, һуңынан ашай. Мин бер касан да был кәнәғәтлекте тартып ала алманым, сөнки мәктәп сәйәхәте өсөн ике йомортка менән һандуғасымды һакларға тура килде, улар шишәмбе көнө Пасханан һуң ойошторолдо. Укытыусыға уны тәкдим итергә тура килде. Пасха көнөндә улар миңә ысын макарон самолеты һатып алды, иң бәләкәйе артык сарыф итмәй. Ут өстөндә барлыкка килгән табаның кабығы менән аяк кейемен балкытыу өсөн абзый шул тиклем күп ине. Әгәр еңгәһе эштең тамамланыуын белһә, улар түләгәндәр, ул миңә кәнәш итте: - Азактан һорағыз, аксаһын алып килһә -.

Ул һәм мин уны ике кол кеүек яратырға тура килде, тик ул күсерелгән һәм ун лира бирзе, уның һәм миңә биш. Минең аксам уны сарыф итә алманы, сөнки улар суска банкы өсөн тәғәйенләнгән. Бер тапкыр мин еңгәгә әйттем, мин лот уйнағым килде. Ул ризалашты, сөнки еңергә өмөт иткән. Минеке ялған ине. Ысынбарлыкта, мин шулай ук кейенеп йөрөгәндә, минең иптәштәрем менән сағыштырғанда: улар итәктәре булған, әммә улар еңгәһе яратманы һәм мин бөтә кейемдәр алып килергә мәжбүр булды. Барыһы ла ак мамык тубык ойокбаш кейгән, көрән йәки күк, миңә уның әфлисун ойокбаштары менән килешергә тура килде, тоновый, тип, башкаларға карағанда азырак. Мин уларзы тубыкты эластик ярзамында алып килдем, әммә иң зур мәшәкәттәре – аякһыз, улар аякһызға етте. Мин өстөндә бер пар кыска ойокбаштар менән

аспекты менән. Мин инде етерлек маргинализацияланған һәм мин дә кейем өсөн үземде айырырға тура килде. Биш лира менән мин уйлаған инем, тағы бер-ике лайыклы ойокбаш һатып алырға, мин кейер инем, тип, иртәнсәк, класка ингәнсе. Ул көндө магазин ябылған. Мин өйөм акса менән өйөнә кайта алманым, сөнки еңгә уларзы табыр ине. Мин уларзы трасса буйлап таш астында йәшерергә уйланым. Төндә ямғыр һәм кағыз булыу улар тулыһынса таркала, сөнки мин аңланым, икенсе көндө мин уларзы тергезергә барғанда.

Ун биш көн үткәрзеләр, еңгәм минән һораны, мин лот еңгәнме. Хатта мин ихлас инем, мин эйе тип яуап бирзем. Ул акса бер касан да килмәне. Изге йома көнө Мадонна Аддолората хөрмәтенә кортеж барышында укытыусы менән осрашыу уның аңлатмаларын һораны. Мин ояттан үлдем. Әлбиттә, ул барыһын да белмәй ине, шуға күрә уның каты карашы астында еңгәнән ике камсы алдым. Мәктәптә гел үз теләге менән барзым, әммә насар һөзөмтәләр менән. Мине бер кем дә аңламаны һәм мин һәр вакыт тәкдимдәр аркаһында пропагандаланы, шуға күрә әсәйем тыныс булды, улар мине һәр вакыт өйрәнергә мәжбүр итте. Мин бесәй менән генә якшы булды, тик бер көнгә тиклем иҫерек абзый каланан трипка менән кайтып, хайуан ашатырға бер киҫәк алды. Һалдаттар калдырған мушкет уны асык ауыл ерендә үлтергән. Минең өсөн был зур үкенес ине.

Сәфәр вақытында күршеләр йәшендә бойзай һәм арпа бөртөктәрен аңларға барғанмын, уларзы сумкаға һалып, Тиндер йылғаһында тирмәнгә алып барзым. Мин шунан һуң онды Новараға ике бәләкәй бала менән тол калған әсәнең туғанына алып килдем, иртәнсәк ул урманда ағас эшләп, мейесте кабыззы, улар өсөн икмәк әзерләйем. онын бер аз акса алып, балалар өсөн бер аз икмәк алып килгән.

Сентябрзә инжир өлгөргәндә үсемлектәргә менеп, тәмле емештәрзе яңынан барлыкка килде, уларзы ботактарза кармак менән эленеп торған камыш

кәрзиндәренә һалып. Инжирзарзы кыркып, канникта кояшта киптерергә калдырғандар. Бер нисә көндән һуң коро булып киттеләр. Зур кәрзиндәргә язаланған кыш көнә ашаған. Шул матур осорзарза Мария ханым, күрше күрше, кипкән инжир әзерләй. Мин уны йыш кына табырға барзым. Ул күп балалы әсәһе ине. Шуларзың береһе, Кармело, эпилептик була. Һәр вақыт табылмаған. Борсолған әсәй уны эзләргә йыйынған һәм мин уны озатып рәхәтләһеп тиерлек.

Бишенсе класта укығанда укытыусы "Бәләкәй генә Альп" фильмын карарға киноға алып килер, тип иҫкәрттергә кушканы. Йөрөйзәр: "Һин күрергә, ул калдык бармаҫ". Руханызың ейәне алдан ишеткән: "Һин уны ебәергә кәрәк, мин уны күрмәһем". Шунан күһеп киттеләр, мин бара алдым.

Әһәнән кәнфиттәр менән пакет килгән ине. Уларзы мәктәпкә алып килгән инем. Ул аслык осоро ине, кәнфиттәр зә һирәк ине. Укытыусымдың һеңлеһе бишенсе йәштә дүртенһәнән укытты. Ул кәнфиттәрзән миңә карағанда ярлырак кыззы һораған, кем ауырыған һәм мин уларзы барыһын да калдырзым.

1945 йылда атайым Домодоссолаға кайта. Мин уны тағы ла 1946 йылдың апрелендә күрзем һәм уның менән әһәйем бала көтә.

Атайым менән әһәйем менән унға якын бәхетле көн үткәрәү. Йыш кына олатай-өләһәйзәрзе, абзыйзарын табып, үз теләгем менән ашаным, уларзы һаткан инәйзең күп караштары әһем. Ахырза әһәйем миһе үзе менән өһкө Италияға алып барырға теләй ине, әһмә еңгә һәр вақыт ялған һәм эһоистик, ул уны миһе үзе менән калдырырға ыһандырзы. Бишенсе класта укығанда, һәр вақыт һынсыллығымды иһәпкә алып, ауырлык менән йөрөнөм. Бәләкәй ағай тыуыуы тураһындағы хәбәр көндәргә лә килде. Барыһы ла бәхетле, әһмә гәфү итегез, шул ук вақытта мин шатлык һәм һызыланулар менән илай инем. Бәлки, оһо сәбәптән укытыусы имтихандарға ауыз аһмаһа ла, миһе

пропагандалайзыр. Шул йылда илдә гимназияның бер өлөшө ойошторзо һәм минең бөтә иптәштәрәм дә тиерлек уға инеү өсөн кабул итеү имтихандарына әзерләнгән ине. Минең өсөн мөмкинлектәр юк ине: абзыйзар тик өйрәктәрзең шул типтағы мәктәпкә генә йөрөгәнәнә ышандырзы. Ысынында иһә, гимназия тамамланғас, берәүһенә оҫталыкка эйә булыу өсөн Мессинаға барырға тура килә. Атайым менән әсәймә китаптарға акса ебәрәү тураһында уйларға тура килде, улар бер ниндәй зә сығым булмаҫ ине. Укыуымды дауам итергә теләүем аркаһында илай инем. Һуңынан улар миңә профессиональ ике йыллык осорға язылыу мөмкинлеген тәкдим итте, был ике йыл дауам иткән урта мәктәптең бик насар төрө. Иң ярлылар унда барзы, нисек кенә булмаһын, мин кабул иттем. Алға-артка йөрөү, иртән һәм төштән һуң мин курска килдем. Мәктәп катнаш ине: иң зур ир-ат математиканан укыткан режиссерға кул күтәргән, шулай ук итальян һәм француз профессорзарины ла асыктан-асык әйтте. Кыззар өсөн ир-егеттәр өсөн йорт эштәре, аграрлык төшөнсәләре зыян күргән. Ысынбарлыкта бер нәмә лә өйрәнелмәгән. Минең табыш якшы булды оялсан һәм зур һыуһау менән өйрәнәргә.

Укыу йылы тамамланғансы, укытыусылар беззе хәйриә театрына әзерләгән ине. Скюгниццо кейенеп, тышкы киәфәт эшләргә тура килде. Дядяның кабығы бар ине, кыска шорты юғалған. Мин уның еңгәһенә: "Һин мульча Каузи куйырға", - тиһәм. Мин акылымды юғалтманым: Барбиере Лиеззаның катынына улының аяк кейемен кредитка һорап йөрөнәм. Шулай итеп, кистә мин кейенгән scugnizzo, күп алкыштар һәм абзыйзар өмөтһөзлөк араһында, был вакиға өсөн тамашасыларза булды.

Кызғанымска каршы, хатта шул ике йыл үтте һәм мин мәктәпте мәңгелеккә тамамланым, тип уйлайым, мин элекке кеүек һәм күберәк назан тип.

- Воссия мине гәфү итә (Йондоззар яктылығы)

Мин ун ике ине, касан августа әсәйем мине атай һәм бәләкәй ағай менән күрергә килде, мин беренсе тапкыр күргән. Бәләкәй йөзөн күреп, мине бәхетле итте һәм шул көндө тормошомда иң матурларының береһе кеүек хәтерләйем. Атай-әсәйем мине улар менән алып барырға карар итте, мине мәктәпкә кайтарыу өсөн, әммә еңгә унсы тапкыр уларзы был идеянан йүнәлтте: ул мине ебәрер ине, тип, тегенсе булырға перспективаһы менән өйрәнеү сауза козок. Һәм шулай булды, миңең ихтыярыма каршы. Атайым менән әсәйем сығып китте һәм мин Сицилияла идиот окшай. Шул вакыттан алып тыныслык булманы, һәр вакыт йәшерен генә илайым. Мине абзыйзар, мине, һис шикһез, мине улар кеүек яратмаһ ине, тип әйткән, ул мине кыз кеүек үстергән (кызым, һис шикһез, шул ук һызланыузарымды үткәрер ине). Бер көн еңгә илдәге иң якшы тегеүзән, әсәйем дә өйрәнгән, мине ялланымы, тип һорарға китте. Тегессе, һигез кыз бала тапкан, һанды арттыра алмайым, тип яуап бирә. Еңгә уның йоморткаларын килтергәндән һуңғы көндө уны ышандырырға һәм был уға былай тигән: - Мин бер ай әсендә тикшерәм, өйрәнсектәрзең береһе, бәлки, Туринға китергә, ә һеззең ейәне өсөн урын ирекле кала -. Пунктуаль, бер айзан һуң еңгәм мине лабораторияға ебәрзе. Теге метр ярымдан артмаған йәш ханым мине каршы алды: - Ярай, мин һине

алам, сөнки һин әрнеүле, күз алдына килтерәм, һин миңә килергә өстөнлөк бирәһең, ә еңгәң менән ауыл ерендә булыузан бигерәк. -. Ул шулай уйлау тураһында яңылышманы. Икенсе көндө һигеззә үзем менән таныштым. "лаборатория башлай трахаться", - тине ул - һуңынан һез катлы изән -. Хикәйә мине ескәй башланы. Мин һәләтле булғанда тазарта башланым. Мин бәләкәй булдым, мин ун ике, әммә мин һигез күрһәтте.

Мин изән йыуа белмәнем: ауыл ерендә ул таштан һәм ауылда плиталар булған, еңгә уны кулланмаһ өсөн бер касан да йыумаған. Мин үземдән көсөмдә һалырға тырыштым, әммә тегенсе миңә ишәк бирзе, сөнки мин якшы йыумағанмын. Туғызза улар эшселәргә килеп етте һәм яңы сәбәп (бала) менән кызыкһына башлай. Улар барыһы ла мине йәлләп күзәтте. Мин уларҙы сығыштары тойзом һәм мин болоттарзан йығылып төштәм, тормоштоң мөһим әйберзәрен белмәй. Һәр ваҡыт улар миңә тегенсе буларак бер нисә эш бирзе, әйберзәр мин шатланып эшләмәнем, һәр ваҡыт укый алмаған өсөн ана. Көндөң ыңғай яғы бар ине: төштән һуң, ауылға кайтырға тура килмәй, мин өйзә тыныс кына ашап ашаным, өстәлгә салфетка йәйзем, стакан, һыу шешәһе, аш-һыуым бар ине. Кыскаһы, каты икмәк-сыр киһәген ашау өсөн мин тәмләп караным, бөтә ябай кешеләр кеүек өстәл куйырға. Төшкө аштан һуң минән туғыз йәшкә өлкән, тегенсе булған күршегә барҙым. Ул минең тупаһлығым алдында күззәремдә асырға ярҙам итте. Әсә уның менән бергә йәшәгән, фил аяклы, тағы ла бер ауырыған бер апай.

Кайһы сакта мине тәрилкә һурпа алырға сакырҙылар. Тегес минән бала кейеменә крест һызма сигеү яһарға ярҙам итергә кушты. Бер тапкыр һағыш көрсөгөнә эйә булдым, эштән яртылаш ташлап киттем. Тағы ла бер тапкыр разведканың көлөн алдым да, баһкыс буйлап сәстем. Улар: "Кем һазлык? Се Пилиайу у Морбо ". Аһырза мине аңлап, ғәфү итәләр.

Кайһы сакта етемдәр менән уйнау өсөн Антон балалар йортоноң монахиняларынан өскә күтәрелдем. Мин уларзы бер аз көнләштем, сөнки улар үззәренең көндәрен тәртиптә йәшәгән. Улар өстәл менән ашаған һәр вакыт якшы куйылған, һуңынан уйнаған һәм, ниһайәт, нығынған вакытта улар үззәрен бағышланған бағышланыу аллаһы тәғәлә доға кылыу. Мин уйланым: - бәхетле, улар ата-әсәләре юк, әммә улар монахинялар менән якшы йәшәй, ә минең ата-әсәйем бар, әммә мин был айыузар менән йәшәргә мәжбүр абзый -. Улар белемһез, артабанғы ялкыткыс һорау алыузан котолоу өсөн, һәр вакыт һәм һуңынан мин ауылда йәшәгән әсә еңгәһен табырға барзым. Мин унан акса һорап, Генториға хат ебәрәргә, мине улар менән алып барырға ялбарып.

Йылдың ноябрәндә улар мине Сант-Уго йәрминкәһенә алып барзы, был фортепиано Вигнала үтте. Был урында атай яғынан олатайзар навес ойоштора, унда улар ит һәм гриль колбаса әзерләгән, улар якшы шарап стакан менән бергә һатыла. Минең өсөн был әсә яғынан туғандар менән бергә булыу, якшы иттән ләззәтләнеп, төслә газет әсергә, брасистель, фонарь, кабыклы һауыттар, дүртенсе һәм бумбаэлли һатыу менән ларектарзы карау мөмкинлегә булды.

Икенсе көндә без һаман да бара ине Бадия Веккия байрамы өсөн Сант'уго, масса, бәләкәй генә кортеж һәм һуңынан һаман да магазинында олатай-өләсәйзәр, улар миңә колбаса, икмәк һәм газет, был шешә менән ябылған ябылған менән туп әске яктан.

Раштыуа алдынан бер тапкыр 3 көн Мессинаға барзык. Без туғандан йокланык. Ул минең өсөн бер аз күңелһез ине: базарзан крәстиәндән йоморткаларзы урлаған абзыйзарға һөйләне. Мин урланған булырға тейеш булмаған катехизиска өйрәнгән инем. Кис кызы менән статуэтка төзөгән джентльменға барзык. Йөкмәткеһе менән абзыйзар миңә уларзы һатып алырға акса биргән. Кастрангиялағы майланған өстәлдә тыуған ерлек күренешен төзөй алдым. Спаржа һәм ниндәйзәр мамык бантик ботактары менән мин

өйөм барлыкка килде. Кискеһен мин грецкий орех кабырсактары менән булдырылған ике яктылыктың атмосфераһы майға манылған һәм Бала Ғайса эргәһендәге еп киҫәге менән ләззәтләндөм. Хатта абзыйы Мишель был идеяны баһалай һәм мине бүләкләргә теләй: «Нтоя, ул Һиндостандың ике инжирын этәрә», ә еңгә уларзы һакланған ерзә карауат астына алырға киткән.

Новара яңғыз йокларға туктағас, шыршы ноябрь айында мин күршем Антониетта менән Аннунзиата сиркәүендә 5-тә 5-се урында үткән функцияға барзым. Сиркәү төбөндә сакрист түләүле ултырғыстар менән тәмин иткән. Без уларзы өйзән алып киттек. Кайтып еткәс, без Каролина, инженер йыуыусы, эштә инде, иртәнсәк аста иртәнсәк. Ул вақытта ул инде Сан-Франческо фонтанында зур дүртенсе менән һыу тартып, ағас бакты тултырырға киткән. Ул: "Кайси, бында көтөгөз, мин джентльмендар кисә төндә кайһы бер печеньеларзы алға ебәргәнме, тип карарға йыйынам, шуға күрә иртәнге аш". Ул бер касан да буш -кулға кайтманы тиерлек. Мин Антониееттаны күтәрелергә сакырзым һәм брасистерзы кабыззым. Каролина ашау өсөн башка бер нәмә лә тапмағас, мин кухняға каты икмәк һәм бер стакан һыузы "бумбаэлло" алырға барзым. 8-гә тиклем без бал сәнскеле эшләргә туктанык, шунан хушлаштык: мин лабораторияға, Антониеттаға әсәйгә 8 ағай менән берзән-бер кыз булыуына ярзам итеү өсөн барзым.

Новарала ғына мин бер касаба тойзом. Тури олатайын табырға барһам, стаканды тазарттым, ул миңә "Снаға" (осо) бирзе. Мин тырнак лак алырға барзым. Мин шулай ук иреткес һатып алдым, уны алып ташлау өсөн, касан мин һиззем, тип, мин абзыйзар менән осрашыу. Мин бит порошок итеп borotalco кулландым. Кызғаныска каршы: бер көн мин уны йөзөндә калдырып, мәшәкәттәрәмде, камсы-капкаларзы, кәмһетеүзәрәмде үткәрзем. "Кайза һез шул калдык өсөн акса таптығыз?". Ә мин: "Күрәһеңме, уның он икәнән?". Шул арала күршеләр икенсе биштәгә күсеп килгән. Бер көн мине циркка барырға сакырзылар. — Аксам юк... — тинем мин. Уларға уларзы

бурыска биргәндәр. Төштән һуң диңгезселәр зә лабораторияны шоузан ләззәтләндрер өсөн: трапецияла маймылдар, аттарза, филдәрзә, клоундарға, әйберзәрзә бер касан да күрмәгән балалар. Кызғаныска каршы, миңә 8 лира алырға тура килде.

Бер нисә көндән һуң, мин Кастранджияға барғанда, Сан-Сальваторела мин фермерзар һатып алған йәшелсә тулы сумка менән мәктәп партнерының әсәһе менән осраштым. Ул минән ауылға кайта аламмы, тип һораны (ул вақыттағы менталитет өсөн ул оялып, сумка менән майзанға барырға оялдо!). Мин риза булдым, уйлап, бер аз акса йыйыу менән кәңәш. Кызғаныска каршы, ул үзенә өйөндә көрәшкән, ул мине дүрт американ дөгә менән бүләкләй. Мин башымдан юғалтмайым. Мин лира алды, үзәк һатып, фантина ханым. Мин аяктары һәм кулдары менән шнур менән хәрәкәт иткән картон пинокки төзөнәм. Кайһы бер балалар уларзы бер нисә центка һатып алған. Тағы бер идея: ярлы балалар өсөн қояштан һаклаусы күзлек. Мин штангалар алдында үтә күренмәле төслә кәңфиттәр эзләгән инем. Шәкәр қағызы менән мин рамка кырқып, мин башка центтар тергезергә мөмкин. Ике айзан һуң 8 лираны кире кайтарырға өлгөрзәм.

Оло йәшкә карамастан, олатай, биш йәштән алып килгән астма һәм грыжа, ул ауыл ерендә үзен йәлеп итергә тырыша, сөнки кызы уға кунакка бармай тиерлек. Йәйге ике ай якшы булды, касан кызы -закон -мессина килгән: ул киндерзә йыуып, өйзә йыуып, йыл дауамында йыйылған бөтә нәмәнән тазартыу өсөн.

Без уны осратканда миңә: - Еңгәң оятлы, бахыр картты *sudicume* ғазаплай алмайһың -. Кисен мин хәбәр итергә барзым, әммә еңгәһе - апаһы -законлы тип тәнкитләне: - был қасаба, ул үзе теләгәнде үзе өсөн уйлай ала -. Ә мин яуап бирзәм: "Ул дөрөс, мин өмәһен күрзәм: ул хатта кислота менән йыуып,

urinatorio һәм кайтып ялтыр". Был мэлдә ул миңә камсы менән һукты, сөнки был нәмәләр, ул һөйләшергә тейеш түгел һәм мин лось.

Бер көндө бабай акса бирзе, лаборатория кыззары һөйләгән йыр китабын һатып алдым. Кайһы бер вақыт мин уны йәшерергә өлгөрзөм, әммә бер кис вақытым булманы һәм дядя -яза абзый көфөргә ине: - Хатта был насар сускалар, хәзер һез өстөнлөк итәһегез -. Шул һүззәр менән мин уны эшләгәнсе битенә тартып алдым. Мине ихтилал йөзөндә ул беззе күрмәне, салбар билбауын тартып төшөрөп, миңә көсләп һуға башланы. Мин ун өс тирәһе инем һәм был берзән-бер тапкыр ул катынына: - Мин белә инем, тип, өскө Италия өсөн бер ханым башлана, һеззең племянник илгә озатып һәм уны уның менән ата-әсәһенә ебәрергә -. Шул мэлдә үземде бәхетле тойзом, мин дә алған бочкалар һызланыузарын да оноттом, шунан мактаулы яланға ултырырға барзым. Караңғылык аска төшә башланы, тип уйланым, ә төнгө күлөгәләр ағас ботактарына үтеп инеп китте һәм бер аз һалкын ел йылғаға барып еткән.

Мин грецкий орлокка таянып, болоттарға карап йоклап киттем. Мин күп хыялландым, төслө төштәр өйөрө. Еңел ел миңә йөзөмдә иркәләне. Мин күззәремде астым һәм сәйер яраттым, тип, мин һәр вақыт нәфрәт һәм мин аңланым, беренсе тапкыр аптырап, тип яктыртылған тик йондоззар яктылығы. Мин үземде был хәлгә ташлап киттем, тағы ла хыялландым. Серле шыйыкса кеүек бәхет миңә бәләкәй булмышымдағы тамсыға инде. Мин татлы бала түгел инем. Аяктарым йыйырыскланған, сөнки улар һуу ағымының үткер таштары өстөндә йөрөгән, әммә бөтә тәнәм, хатта йәнем дә хәзер татлы һәм назлы кеүек тойолорға мөмкин булған бөтә нәмәне лә нәфрәт итеүгә күнеккән. Әммә мин шул кыска йоко был кис иҫ киткес һәм мин уны башкаса тапманым. Бәлки, шуғалыр за һаман хәтерләйем. Капыл бер кулым елкәмдә урынлаштырылған, еңгә Антония килеп етте һәм үзенсә, капыл ғына мине кыскырып ебәрзе: "Әйзә, өйгә кайткас. Без унда кайткас, һин уның

кулын абзыйына үбеп ебәрәһең һәм һин уға әйтәһең - Воссия мине ғәфү итә. -
". Һәм шулай булды.

Шул кис барыһы ла калтыранып кайттым, төндә йоклай алманым, сәғәттәр буйы көндөң спазмаһында үткәрзем. Әгәр зә мин үземде һизмәйенсә, капыл ғына шылтыратыу йәки аңдың киҫелешенә транзакцияланған, был мине борсоулы һәм әрнеүле һәм миңә ағас бирмәгән кеүек транзирует. Калған вакытты асык күззәре менән үткәрзем, төн караңғылығы стенаһарға тартты һәм, бер нәмә лә эшләргә көс булмаһа, илап, илап ебәрзем. Әммә был кайғылы илау түгел, был башка нәмә, мин кабул итә алманым. Икенсе көндө лабораторияға барманым, сөнки тәнем географик кағызға окшаған, шул тиклем күп һызланыузар тулы ине. Мин бер азнанан һуң ғына кайттым, билдәләр төҫһөзләнә башлағас.

Сеттимо бүлек - Эмилия

Йәкшәмбе көндөз ниндәйзер дуһым менән балалар йортона барзым: монахиня ниндәйзер актуаль шаяртыузар менән матур формала һөйөнөслө Хәбәрзе аңлатты. Ул сәғәтте шатлыкта үткәрергә ниндәй шатлык. Бер көндө ул безгә Мессина епискобы октябрзә раһлау өсөн киләсәген әйтте.

- Был таинствоны теләүсе кулығыззы күтәрегеһ, шуға күрә мин уны аркалы монсиньор Сальваторе Аббадеска еткерегеһ.- Мин нимә эшләргә белмәйем, оялып кул күтәрзем. Бер нисә көндән Зизафка әйттем. Ул оялып китте: һезгә әйә әсәй эшләргә тура килде. Почтальондың кызы мисс Рина, йәш укытыусы. Нисек һорарға мөмкин? Икенсе көндө уның өйөнә барып, ул ризалашты. 1948 йылдың 9 октябрәндә төштән һуң дуһтарым менән матрица сиркәүенә барзым. Икенсе көндө мин иртәнсәк козасаның өйөнә барзым, был миңә йөрәктәр менән үрелгән филиграндан торған беләзек бирзе. Мин кыуана башланым. йәшендә сиркәүгә барзык. Епископ килеп, Изге мессаны байрам итә башлай. Интервалда без үзебеззе үзәк нефта, берәм-берәм ул беззе раһланы. Массанан һуң абзыйзар хатта кәһәрле кофе ла тәкдим итмәне. Улар уны ябай ғына "комаж" тип атап кына каршы алды.

Ауылға килеп еткәнсе, бала сакта Кастранджиянан кайтканда хәтерләйем. zizi бер аз туктап, кыскырып әйтте "ох әсәйзәр, әй әсәйзәр...". Мин был доға тип уйланым. Олоға сыккас, уның урынына мәрхүм әсәһе тип атаны, часовня

өстөндө генә урынлашкан зыярат тип атаны. Мин бер касан да зыяратка барманым, сөнки Зизаф хатта изгеләр байрамына бармай. Мин белдем, тип, шул осракта кешеләр һатып алған сәскәләр мисс Сигнинорино тип аталған урында "Фуссаделло" һәм кортежда тиерлек улар үззәренең якындары кәберен бизәргә китте. Бер тапкыр Зизі: "Ниңә без әсәйегезең кәберенә лә кунакка бармайбыз?".

Ул, йәлләйем, тип яуап бирзе. - "Әсәйзәр - әсәйзәр"зе сакырыу файзаһыз, әгәр зә уларзы хатта сәскә лә алып килгегез килмәһә. - Был һүззәргә кыбырлай яззы. Фуссаделлоға бер аз хризантемия һатып алырға барзык. Әүлиә көнөндә Тури олатайға шылтыратырға барзым, "Әсәләрзең" кәберен озатып, минең өсөн алһыу өләсәйем. Ул кәберлеккә күптән түгел уны яңыртырға тура килә, сөнки һуғыш вакытында зыяратка берзән-бер бомба төшкән.

Тағы ла бер алышка еңгән булһам да, уйзарым көнө-төнә атай-әсәйемә китте. Лабораторияла булғанда үземде иғтибарзы йәлеп итергә тырыштым. Мин тәмләп карай башланым тегеү өсөн: ремешоктар өсөн оватовтар әзерләнем, күмер тимеренә өрзөм. Тимер эсе булғас, зур кыззар кейемдәрзе тултырыр өсөн киçәктәрзе һуззы. Көсөргәнешле тотоу өсөн уны ике феттуч араһында тегелгән пиомбини ситенә һалғандар. Мин уларзы винтовкалар материалын һаткан алиһә атайымдан алырға барзым. Улар миңә балта менән тигезләшергә тура килгән нөктәләр ине. Кайһы сакта мин дә бармактарымды тигезләйем... Шул ук вакытта миссис Орландо оло кыззар өсөн кыркылған курстарзы түләй. Мин алыста ултыра инем, әммә һабактарзан нимәлер аңлар өсөн колағымды һындым. Бер вакыт абзыйзар "Коммай" һәм "йәүереү" табырға, Новараға мөһим комиссиялар өсөн килгәндә, беззең менән йоклағандар, тип Фантинаға барабыз, тип әйтте. Бер тапкыр Конаре Зицунан "Һезгә нисә йәш?" Ә zizì: - Күззәрзе күрә аласакмын, монахиня мин беләм - (карашымды һағынам, хәтерләмәйем).

Тури олатай осо менән мин йәшел тукыма киҫәге һатып алырға киткән инем, минең һәләтемде һынап карау өсөн мин юбканы капланым. Фантина өсөн юлға сығыу көнө килде (ике сәғәт йөрөү). Без 4-тә торзок. Мин Зизеның итәген куйып, аптыратырға теләнем. Ул шул тиклем якын ине, атлайым тиерлек. Минең ижадымды күргәс, улар әйтә башланы: - Без уны үстек, хәзер ул зур булып китә башлағас, өйрәкте эшләйбез. Ул беззе оятка калдыра. Ә мин яза бирзем: "Был теләмәү, әгәр зә һез шулай булһа, юғиһә, һез зә һезгә бирерһегез!" Әммә йөрәгемдә "шундай тар итәк менән нисек йөрөйөм..." тип уйланым. Шулай за, без һеззең урынға килеп еттек. Кайза шундай матур итәк эшләгәнемде рәхим тип һораны. - Са Файфи Илла - (ул уны эшләне) Зизе яуап бирзе. - Шунан безгә нимә тегергә тура килгәс, уның янына -. Циветта һорурлығы...

Ауылда кайһы сакта кайғыра торған нәмәләрзе күреп калдым. Эмилия һаңғырау -телле, бәлки, өйһөз ине. Көн һайын тиерлек үзем йәшәгән юлдан үтеп китте. Берәү менән осрашһа, кулын ауызына алып килә. Кайһы берзә кешеләр уға икмәк киҫәге тәкдим итә, әммә скрупратһыз сыр кабығын биргәндәр зә була, һуңынан был реакцияны күрергә йәшенде: ярлы катын ишек баҫкысында ултырып, башын стенаға һукты. Бер көндө магазинға барып сым алып, Антонионың көслө тауышын, һукыр кешеләнең көслө тауышын ишеттем. Ил башында урынлашқан аббаттан ул сардиналар килгәнен иғлан итте. Бер нисә лира менән осонда олатай, улар алға мин балыксыға барзым, бер-ике гектор һатып алырға. Төштән мейесте күмер менән яктыртып, сардиналарзы бешереп, шәкәр кағызына һалдым. Эмилия сарыф иткәнен күргәс, мин уға бирзем. Уларға аптырап карап, рәхмәт әйтергә йылмайыу телгә алды. Мин уның ғәзәти шаршауза ултырғанын күрзем, ул башын стенаға кағып кағып тормай, әммә бармактары йәрәхәтен ауызына алып килде. Ул көндө мин ашаманым: минең башланғыстарымды абзыйзарзы аңламаһын өсөн, мейесте тазартырға тура килде.

Шул юл өсөн Анжела улы Нино менән төштән һуң үтеп китте, атлап, әммә ым-ишара менән һөйләшкән инвалид. Балалар йортонда һурпа менән бизрә менән йөрөп йөрөгәндәр. Бер көндө Нино бизрә менән яңғызы, ике малай миңә өйзә йәшәгән һәм касып китә. Ул салбарын тарта алмаған. Эске кейемһез ине. Мин оялып уны капларға төштәм. Яланғас кешене беренсе тапкыр күрзем. Кайғы, әгәр абзыйзар белһә, был ғауға булыр ине.

Атай-әсәйемә ебәрелгән күп хаттарзың берендә беләк сәғәтенә ынтылышын белдергән инем. Агостина ханымдың Домодоссоланан килгәнән белеп, мин уны күрергә барзым. Мине күреү менән мине косаклап, минеке ебәргән пакет бирзе. Мин уны асып, аптырап, мин таптым, көрән һарык йөн менән бөзрә зур бармак, кейез баш кейеме һәм йәшник менән сәғәт. Мин шатлыктан калтыранып, ә ханым уны беләккә тезеп куйзы. Кайтып кайтыр өсөн бер стакан һыу бирзе лә өйгә йүгерзе. Икенсе көндө абзыйзар Новараға килгәс, әгәр мин кейһәм, шул йөн кейһәм мине диванда алып барһалар: илдә бер кем дә ундай нәмәгә эйә түгел ине. Мин уны барыбер ғорурлык менән куйзым. Мин үземдең еңемде кире тартып, сәғәтте барыһына ла күрһәтергә. Йыш кына уға аркан бирзем, шуға күрә кыска вакыт эсендә таркалды. Кастранджияға барып, мине аптыраткан кайһы бер оло кеше менән осраштым. Насар тәһсорат калдырмаһ өсөн хәзер төзәтеп булмаһлык өзөлгән сәғәт караным һәм мин уны тейәп ебәрергә онотканмын, тинем. - рәһмәт у стаиссо -. Мине сәләмләп, юлды дауам иттеләр.

Дуһстарым менән сағыштырғанда, мин бәләкәй һәм нәзек, улар барыһы ла "үсешкән". Хатында әсә Зизафтан алһыу һеңлем кеүек "үсешкән" тип һораған. Әммә был нәмәләр тураһында һөйләргә был табу ине. Тормош тураһында барыһын да беләм, тип иғтибарһыз калдырзы. Рибель һәр вакыттағыһа, мин уға "Мин түгел, "йәш ханым" түгел, сөнки мин дентивить". Ә ул: - Нимә тиһең? Без һине һәр вакыт һаклап калдык. Бер кис Кастранджияла йокланым, үземде насар тойзом. Һалкын тирләп торзом. Уйлап, был азағы мин доға

кылып, илап, караңгыла сыгып, бер нисә тамсы писать. Ә улар: "Әгәр зә тағы бер тапкыр торһаң, һине ал!". Бәлки, Мадонна дель Тиндари мине яклағандыр. Кайтып, һаламдан карауатка барып йоклап киттем. Икенсе көндө Новара калаһында лабораторияла мисс Ассанта мине ғәзәттәгенән күберәк ағарып китте. Официантка уларзы һәр көн иртәнге кофе һәм һөт тостированный киҫәктәре кеүек алып килгәс, ул миңә лә тәқдим итте.

Һигезенсе бүлек - казалар осоуы

Новарала күп вакыт үткәреү миңең тормошомдо миңә үзгәрзе: бәлки, сөнки мин Тури олатайын табырға барзым һәм уның менән бергә бөтә төшкө ашка өзлөкһөз һөйләштем. Ул миңә үзенең тормошо тураһында күп кенә хикәйәләрен, касандыр барлығы нисек ауыр икәнән һөйләне. Бынан тыш, Новарала йәшәү миңә илдә булған мөһим сараларза катнашыу бәхете тейзе. Бөтә зур дини функциялар өстөндә, кортеждар, һыуға сумдырыу, раслаузар, әммә башка нәмәләрзән дә күберәк туй тантаналары, улар миңе тулкынландырзы. Шунан никахтарзы кис байрам иттеләр, мин һәр вакыт тиерлек Сан-Никола сиркәүендә дуһтары менән карап сығырға киттем.

Бер кис атайым озатыуында ак күлдәктә кәләште күрзем. Кандида кар кеүек, ул курсакка окшаған, шуға күрә матур ине! Тап Кармелина Филиппоға өйләнгән. Мин үземде тулыһынса танып, асык күззәр тураһында хыялландым: "Кем белә, бер көндө ул миңә лә кағыла ала..."

Ул вакытта сәйер тойғолар, һауала ниндәйзер яңылык, сәйер нәмә бар ине, презентацияларым бар ине. Мин тынғыһыз булдым, ғәзәттән тыш вакиғаның

булыуын көттөм. Э ысынында сара тоткарлык булманы. Төш тирәһендә почтальон ғәзәттә үтә. Июнь айында бер көндө уның зирәк тауышын ишетәм: "Баһыу, почта бар". Мин хатты алдым,... Домодосола! Эсәйем һеңлеһенә язған.

Мин уны капыл ғына өзөп ташлайым, ә мин укыным, ғүмер буйы көткән хәбәрзәр булды: 12 сентябрь тирәһендә эсәйем Сицилияға мине төньякка алып китергә алып барырға килер ине! Әлегә мин йәш ханым инем, киләсәк мине көттө, шөғөл табырға тура килде. Еңгәм булыр ине, тип реакцияны белеп, һаклык өсөн ул хатты йәшерзе, банка төбөндә, унда диңгез канавкалары бар: әгәр zizi ул уны ярлы укыған буһа... кайһы сакта уның абзыйы Микерильо, касан ул түгел ауылдарза Новара калаһындағы магазинға 15 эш килә. Кайһы берзә ул Зизаф менән бергә килә һәм куркып: "Эсәйегез язмай, уның менән нимәлер булыр ине...", - тине. Уның карауы, тағы бер хат ниндәйзәр кәңәштәр менән килгән тип курктым. Ысынында, бер көн килеп етте, әммә, бәхеткә күрә, Сицилияға сәйәхәткә бер ниндәй зә һылтанмаһыз. Йәй миһең өсөн яйлап кына тайпылды, спазмалы көткәнән көтөп ала алманым. Эш миһең уйламаһса, эсәйемдең килгәнәнән айырып торған вақытты үткәрергә ярзам итте. Августа «Айкинг» байрамы өсөн бөтә кешеләр үззәренәң нәфислеген күрһәтергә теләне һәм лабораторияла һәр вақыт күп эшләргә кәрәк ине, ғәзәттәгенән күберәк: күп ханымдар яңы күлдәкте күрһәтергә теләй. 13 августа кейемдәрен тегеп алған эшселәргә арналды.

Мин Зизафтан тукыманы дуһтары менән бер кимәлдә булыузы һораған инем. Ул ризалашты һәм ярлы бежевий -төһлө тукыма менән зәңгәр төйөндәр һүрәттәре һайланы. Лаборатория лабораторияһы уны миһең кыркып, оло йәштәге эшсегә тапшырзы, миһең уны тегергә ярзам итә. Партия көнөндә, мин яңы күлдәк кеүек, башкалар кеүек.

Шулай ук Фантинанан килгән таныштар за булды. Береһе минең данлы тар итәкемде күргән ине. Ул тукыма киҗәге алып килгән һәм Зизафтан: "Һеззең ейәнегез миңә күлдәк йыйып алырға тейеш, был шул тиклем якшы!". Мин сараларзы кабул иттем. Мин күз уңында тоткан модель, тип, Мисс Ассанта клиент өсөн капланған. Мин бер аз вакыт һораным, кыркып, һынап карарға. "Ярай, тукыма бер аз ауыр, көзгә яраклы. Мин 20 сентябрь тирәһендә килә."

Шул арала лаборатория кызы Кармелина бөтә дустарын туйына сакырзы, матрица сиркәүендә бер сентябрь кисен билдәләне. Зизә рөхсәте менән мин тантанаға барзым. Кунактар араһында шулай ук Домодоссоланан килгән ханым да бар ине, ул миңә якынлашып килгән: "Консеттина, һез Новарала көндәр иҗәпләнә. Әсәйегез тиззән һеззе алып барырға килер".

Бай һыу эскәндән һуң өйгә кыуанып кайттым. сентябрь көнө үткән көндәр үттә һәм Тиндари фестивале етте, шул йылда бик озон сәйәхәт, Фиумараға уратып алынған, миңә каты һәм сикһез тойолманы, беренсе тапкыр, был миңә оскан кеүек тойолдо. Кайтып Кастранджияла мин Зизафка уйлап сығарылған һылтау менән бер нисә көн туктаясакмын, лаборатория 12-се көнгә тиклем ябыла, тип хәбәр иттем. Без күршеһенә алып барырға бер аз инжир йыйзык, Новараға юлландык. Ярты юлды мин алыстан күрзем, әсәйем, улар мул трасса буйлап төшкән. Улар менән осрашып, бәләкәй кулдарымда булған бөтә көстәр менән косаклап алдым. Зицо кыскыра башланы "Ни өсөн капыл килдең? Һез уйлайһығызмы, һине алып китәһеңме Консеттина?". "Әйе - әсә яуап бирзе - өс көндән без китәбез". — алмайһың, ул күлдәген фантина ханымға әзерләргә тейеш. Калырға тағы ла бер һылтау ине. Ул даими кыскырзы. Мин күккә бармак менән тейәп киттем. Минең берзән-бер үкенесем инде барып, Тури олатайын таба алмаҗ ине.

14-се кистә ашап алдык. Зицә ауызын асты, тик минең мумияға ниндәйзер көмһетеү өсөн: "Ниндәй кыйыулык менән уны алып китәһегез, йөрөгөң юк,

мине артык ғазапландырығыз, мин һине башка апай тип һанамайым". Микерилонны тәүге тапкыр күз йәштәре менән күрзем. Уның кырыс һәм ағас кеүек кабығы астында, күрәһең, кешелектең бер нисә тамсыһы төрмәгә ултыртылған булып калған. Уның урынына мәрмәр кеүек һыуык булып киттем, бөтөнләй зә күсмәгән инем.

Төнөндә күз йомманым, меңәрләгән уйзар уй менән һөйләшеп, иртәнсәкте көтөп ала алманым. Әсәй кеше «Каузи и бүре» (бүре салбары) кушаматлы джентльмендан таксига бойорок биргән ине. Таң атканда без торзок, һуңғы кағылыу -артон сумкаһына тиклем һәм абзыйзарға сәләмләү. Сығып киткән вақытта еңгәм, иркен сәсле, еңгәйзән, бүлмәһенән сығып китә, ул әсәйемдең аяктарына ташланды, ялбарып: "Хәзер мин мине үлтерәм, ғүмер буйы выжданығызза үлемгә дусар буласакһығыз! Зинһар. , һин, мин унан тубыктан һорайым - мин тик ярлы, яңғыз һәм ялған ир менән дауаланған, ул мине бер кем дә сәскә кеүек үсте һәм хәзер бер һиндәй зә рәхмәт!

Балсыктың бысрак сәстәре һәм үзәк йөзө менән ул бөтә йыһанды карғап, ерзе һукты. Әсәйем апайзың хәүефле булып киткәнән, башын юғалтып, ынтылып, ынтылғанын аңлаған ине. Әммә кыбырламай, үзен йәлләмәй, алданыузарына һаңғырау, алыска карап, сценарийының осона тиклем көткән. Еңгәм әсәйемдең кәтғи булыуын аңлағас, ул үзенең бүлмәһенә ашыкты, һуңғы хушлашыузы инкар итте. Капыл сығып киттек, урамға кайтып китте, ә күсеп киткәс, таштар менән бутаған бәләкәй генә кара тупка әйләнгәнсе, уның кыскарыуын күрзек. Бәлки, мин уның менән каты бәгерле булған, балалар ғына белә, тип, әммә мин хәтерләйем, мин уның өйөнән ситкә күсеп, әсәйемдең кулы менән һаклаған, касан мин күрзем, тип, ул миһең күззән юғалырға йыйынған бөтә үпкәмде капыл ғына назға әйләнде һәм мин уның өсөн кызғану тойғоһо кисерзем (һуңынан мин бер нисә ай урамда зизизон миһә үлгәндәй кыскарып торғанын белдем).

Пьяцца Бертоламица такси ишектәре асылды. Тәзрәнән ил осона тиклем күргәндәрзән барыһын да сәләмләйем. Сәйәхәт вакытында мин панорама һәм илде күзәтеп, яйлап кына минең карашымдан алыслашты, без өндәшмәй калдык, әгәр диңгез яйлап һәм ил. Әлегә мин Новаранан алыс инем, анык кына! Каршы уйзар минең башымда һуғыша һәм мин уларзы өстөнлөк итә алманым, һуңынан мин уяттым, касан әсәйем мине искәртеп, без килдек, тип. Шунан мин шул илде нык яраттым, тип, озак вакыт мин нәфрәт иткән, сөнки шул аяныслы тормош мин етәкселек итте. Виглиер станцияһында зур буталсыклык булды, күптәр беззән кеүек Төньякка картон сумкалары һәм башка сумкалары менән китте.

Диңгеззән нәзек ел килде, ирендәремде ялтырап торған тоззо тойзом. Тәүге тапкыр тойған матур тойго. Поезды ярты сәғәт көттөк. Минең өсөн был яңы һауа ине. Кешеләр йырзы "Профессор, йомортканың йәки тауыктың быға тиклем тыуғанмы икәнән әйт" тигән модала йырланы. Бәтәһе лә каникулдарзан китғала кайтты. Мессинаға килеп еттем, паром-кәмәләге вагондарзы иҫ киткес хайран калдырзым. Ул урта -Сентябрь һәм шул зәңгәр күктә өстөндә тар кабаландырылған меңдәрсә йотоу. Осоу менән улар минең хыялымды сигеп йөрөгән: ниһайәт, ғаиләм менән йәшәргә кайта. Мин шул якты фондың үзәгендә Хозайзы күрергә тырыштым һәм, уны күрмәһәм дә, бәләкәй генә йәнемдең тәрәнлегенән рәхмәт әйттем. Сикһез сәғәттәрзән һуң Римға тергезергә төштөк, башка сәғәттәр көткәндән һуң, поезд Миланға тиклем, унда тағы ла бер поезд Домодоссолаға үзгәргән. Төш ине. Шул поездда әсә бер нисә кешене сәләмләй. Барыһы ла кайзан килгәнән, кем уның менән кыз, тип һораны. Уның икенсе кызы барлығын белмәгәндәр.

Мин пейзаждарзы күзәттем: күл майорын һәм утраузарзы ғәжәпләнәп күрзәм, унан таузар. Каланың таузар менән уратып алынған үзәнәндә икәнән белеп, килгәндә күпме етмәгәнән һораным. Без Домодоссолаға иртәнсәк килеп еттек. Күк йөзә һоро, юлдар за караңғы буялған кеүек тойолдо, ергә карап хәл

иткес азым менән йөрөгән кешеләр, хатта кейемдәре лә караңғы ине. Атай станцияһында ул беззе ике йыл элек Сицилияла күргән бәләкәй ағайым менән көткән. Үпкәләр һәм косаклап. Өйгә кайтқас, тиззән миңең калаға әйләнәсәк шул урынды асырға тырыштым. Мин йорттар тәзрәләрен һананым, әммә улар шул тиклем күп булды, мин үземдең иҫәп-хисап ебен юғалттым. Тәзрә бик күп, бер-береһенән йорттар бик күп ине. Улар шул тиклем бейек ине, күзем күктә юғалып калды.

Мин баш әйләнәүзе һынап караным. Меңләгән һорау миңең башымда койола, улар түземһезләнеп китте. Курс барышында бер генә һүз атлай алманым. Шунан өйзә тағы ла бер сюрприз булдым, улар миңең апайзарымды күреп, фотоһүрәттәрзән генә иҫкә төштө. Тағы ла бер сюрприз – раковина, кран һәм газ плитаһы менән кухня (Новарала өйзә һыу юк, ағас менән бешерелгән). Кисен ул кызы Катерина менән бергә «Комаре Гразия»ға кунакка килә. Күршеләр зә мине белергә теләй ине. Икенсе кис атай мине киноға алып барзы. Ғүмеремдең иң матур кисәләренең береһе, мин мәңге иҫкә төшөрәсәкмен, һуңғы көнгә тиклем. Ниһайәт, мин атайым менән булды, мин уны яратыр алдынан, һез яратаһығыз, атайым юк, хәзер мин уны һокландым һәм, ниһайәт, беренсе тапкыр мин үземде яклау тойзом, әгәр мин уның принцессаһы. Кыскаһы, болоттар аша атлап киткән кеүек тойолдо, йыһандың икенсе нөктәһенә төштөм.

Туғызынсы бүлек - Күк ишеге

Сицилиянан башлар алдынан әсә мине йөндән урын табырға өлгөргән һәм ике көндән һуң ул мине эшкә озата. Иртән өйзән сығып киттек: был яңылык өсөн бик тулкынландым.

Подъезда ул мине зур йылмайып, кулынан, яғымлы, шәп катынды алып, йәш ханым Тильдены каршы алды. Тильде миңә Миланела "Һаумыһығыз, Бела Туса (кыз), кил, мин һезгә минең менән эшләгән кыззарзы тәкдим итәм: the and Teresina. Улар шул тиклем күп тәжрибә, улар һеззе эшкә өйрәтәсәк. Әгәр зә проблемалар бар - ул өстәне - һорарға оялма". Шулай итеп, күз асып йомған арала яңы эшем менән үземде таптым.

Мин үземде инде шәп тойзом һәм был үзгәреште беренсе тапкыр менструация килде Белала Туса тормошонда. Ул был теманы күп белмәне, әммә Новаралағы оло дустарының ишеткән хикәйәләренән, был йәш ханымға әйләнгәнән аңланы. Ул был сигналға катын булырға кәрәкмәй икәнән аңланы: өйрәнгән, белгән, яраткан бөтә нәмә өсөн инде. Ул инде короткос түгел, ә

күбэләк метаморфозаһын кисергән. Алыстан килеп, бер нисә минуттан бер донъянан икенсәһенә күсте. Ул үзен яңғыз тапты, бының менән бик ғорурлана.

Шул арала яңы эш менән таныша башланым. Артабан сәс калкыулыктарын пальтоға һөртөлгәндәр. Тиреләре губка менән дымлы һәм, ниһайәт, улар ағас күсәрзә казакланған, уларзы бөтә яктан тартып. Ул миңә кайтып, лабораторияла Сицилия мин вакландым позаларзы кейем төбөнә һалырға поза. Бында ла бармактарза касып киткән. Бер аз кояш буһа, урамдағы баксала киптерәләр, шуға Фарсы, төлкө, норка, ра-муке бәрәстәренә һаксыл эшләргә тура килде. Мин уларзы тотоп торғанда, машинаға, үткән кешеләргә карарға яраттым. Мин хатта машиналарзағы выхлоп газдарын ынтылдым һәм каланың шул парфюмына үземде һендерергә тырыштым, шул тиклем саф һауала үскән кыз өсөн яңы һәм иһәрткес. Кала миһәң караш аһтында парад менән хатта вакыт төшөнсәһен юғалттым. Атайым миңә аңлатты, көн унда сәғәттәргә бүленгән, ә мин Кастранджияла йәшәгәндә мин кояштың күтәрелеуен һәм йыйылмаһын ғына белдем. Кайһы сакта тиреләрзе карап ултырғанда, өскө каттағы оло йәштәге ханым миһә компанияны тоторға килде. Ул тар Пьемонтта һөйләште һәм мин аңламанык, причал: "Ниндәй *bela fiola, ndua tvegnat* (кайзан килә)? Мин үзгәртәм. — Мин аңлайым миһә миһәке (аңламайһың)? Тире кипкәс, йәш ханым уларзы бойорок биргән тегенсе өсөн калкыулыктар формаһын кырккан.

Мин аз ғына өйрәндем, *frisellina* прокладка куйырға, пассажир тирәләй һәм һуңынан подкладка. Миһәң оһталығым өсөн мин азна һайын пагетта кабул итә башланы һәм кыскаһы миһә тәртипкә килтерзеләр, брендтар менән пенсияға. Мин үземде зурырак тойзом. Лабораторияла радио бар иһә: мин шатланып, йырзарзы һиззем. һуңынан һыуыткыстар киң таралған түгел, әммә йәш ханым кала урамдарында арба менән үткән джентльмен биргән боз блоктары менән тулы глазурға эйә була. Миһәң өсөн шулай әсеп, татлы һыу яңы иһә. Өйзә ағас -иктисади мейес йылыткан. Уның телефоны юк, әммә клиенттарға

шылтыратырға тура килгәс, ул мине еңгәһенән, бер нисә эшсе менән төзөлөш компанияһы хужаһынан ебәрзе. Шулар араһында, осраклы рәүештә, мин беренсе тапкыр күрҙем... әммә был тағы бер хикәйә, әгәр мин ваҡыт һәм теләк булһа, мин һезгә һуңыраҡ һөйләйәсәкмен.

Өйзә мин якшы ашаным, кисен ул таш түбәле, матур тәҙрәле магазиндар менән кала үзәгенә кунакка сықты. Шәмбе көндө әсәйем менән базарға барҙым, ул үзәктең якшы өлөшөн биләй, төштән һуң эштән сыккас. Тукыма һатып алдык, мине шинель эшләйбезд. Ул шляпаға бирелгән. Мин уны асыуландым, мине бысратып төн уртаһында масса раштау. Кыскаһы, бәхетле тормош.

Ул карнавал килә. Без Галлетти театрында Виглионеға яҡын ғаилә менән катнаштык. Фосфоресцент еңел уйындар араһындағы битлекле бейеүҙе күрергә хыял булды.

Киләһе шәмбе көнө унда торғанда ниндәйҙер дәрәжә булмаған. Мин илап ебәрҙем, сөнки әсә миңә Магнизия Сан-Пеллегриноға бирмәгән. Мартигининан уның бер туғаны килеп етте. Безҙең менән төшкө аш. Төштән һуң үземдә сәйер тойзом, бәхетем бөтөп бара кеүек тойолдо. Атайым туғаны поезға озатыла, шунан без киске аш ашаны.

Ул кис без йәйәүҙән сыкманык. Атайым әсәйгә: «Мин барҙа дуҫтар табырға йыйынам», — тине. Киске сәғәт 10 тирәһендә ул өйөнә Гемандендоға кайта һәм үзенә асыҡ йөзө менән сыға, көслө калын күкрәккә ташланған. "Тереза, ромашка әзерлә". Атайым карауатка койғанда, еңгәһе менән 50 метр алыслыкта табипка шылтыратырға тип уратып алдым. Ул шунда ук килде, әммә шул арала атайым йәшәүҙән туктаған. Һуңыраҡ аортаның башланғанын белдек. Әммә бер ниндәй зәһәр булмаҫ ине, атай күктең ишеген кисеп, күккә оскан. 1951 йылдың 17 февралендә ине. Төн буйы атайымдың оборонаһыҙ күзҙәре менән калдым. Минең башым боролоп, мигрень һәм баш әйләнеүҙең

катнашмаһы, был бүлмәнән бөтә әйберзәр зә нәфрәткә әйләнгән, сөнки ғәзелһез үлем шаһиттары. Мин бер касан да туктаманым, атайым һәм аяуһыз язмыш тураһында уйлаған, мине көткән Домодоссола, күз йәштәре башка күззәрәмдән сыға алманы, сөнки улар коро булып китте динт илай. Шул Хозай мин күз алдына килтергән, минең кайтып китеүемдә күззе камаштырғыс яктылык боғазы Мессина, кайза ул йәшерелгән? Ни өсөн ул беззе ташлап киткән? Ниңә ул мине шул тиклем алдаған? Ниңә хәзер атайымды мәңгелеккә алып киткәндәр тип таптым? Был фажиғәнең мәғәнәһе нимә? Хәзер бында Домодоссолала Алла башкаса, алыс, еңел булмаған кеүек тойолдо, ул караңғы, еңел булмаған һәм ғәзелһез, әсе, Хозай, мин инде белмәгән, ышанырға йәки уны иғтибарға алмай, калған көндәрәмде. Төндәр һәм төндәр буйы караңғыла күззәрен көсөргәнешле итеп уянып тын калдым, көн етеү менән барыһы ла элекке кеүек кайтыр тип өмөтләнәм тиерлек. Ул ғазапланған көндәрзә, минең ғаиләм менән упкын сигендә, ожмах кыззар өсөн урын түгел икәнән аңлай.

Шул төндәренең береһе, иртәнге сәғәттәрәндә мин йығылдым һәм ғазапланған йоконан һуң татлы төшкә батам: күлдән үземде таптым, шунан атайым миңә күззәрем һәм йөзө күк яктыһына сумып күренде. Хәзер уның йөзө инде ызаламай, матур әйләнәп кайткан. Татлы рәүештә миңә йылмайзы, кулымды тотоп, косаклап, минең менән һөйләшә башланы. "Минең балам - ул әйтте - нимә әйтергә теләйем, хәзер минең мөхәббәтем, бөтә якшы мин һине теләйем. Шарттар беззең бер-беребеззе белмәйем тип ышандырзы. Мин шул тиклем үкенәм, тип, мин күрмәнем, һез үстәрә...".

Кайһы сакта мин уйлайым, шул төш һәм минең һуңғы сәйәхәт, мин уйлайым, касан Раббы миңә шылтыратасак, мин күз алдына килтерергә яратам, тип, касан мин күк ишек аша үткән, минең атайым мине көтә, кейенгән кеүек, шул кис, тип, мине алып килде. кинотеатр: уның менән бергә безгә һөйләргә күп нәмә бар, февраль айының шул һалкын төнөндә

мәңгелеккә өзөлгән шул телмәрзе үз өстөнә алырға тура килә. Был иң якшы юл булыр ине, миңеңсә, миңең һуңғы сәйәхәтте башлау өсөн.

Әсә дүрт бала менән өмөтһөзлөккә бирелде һәм пенсияһыз калды, сөнки атай ябай ғына кырсынташ ине. Бөтә һыуык һәм донъяның бөтә һызланыузары беззең ярлы ғаиләгә эмигранттарға төшкән.

Беззең ерзән алыс, тормоштан алыс, без сүл еленән һөйрәп алып барған ком бөртөктәре инек.

Әсәйем үзен, бөтә йәнен юғалткан ине. Ул буш кабырсакка әйләнгән ине. Уның тәне ағас киңәге кеүек кысылған, ул ағып төшөүзән туктамай һәм юғалған караш, ерзәге йөзөндә һәм экспрессияһыз, алыс нөктәгә табан тотош минуттар буйы, атай кәберенә табан нығытылған калды. Ул онотмаска мөмкин булмауы менән басып ингән ендәр кеүек булып киткән ине. Мин кабул иттем, касан ул колаған һәм баткан мәлдә өзлөкһөз юлдарһыз. Мин уны һелкетергә тырыштым, уның менән һөйләштем, уның күңелен күтәрергә тырыштым. Ғәжәпләндерерлек ролдәр бөтөнләй кире кайтарылған: әсәне йыуатып, үзенә хикәйәләрен һөйләп, уны иреһез йәшәргә һәм оноторға ярзам итергә һөйләй. Миңә, оло кыз, әле 15 йәш тулмаған.

Киске аштан һуң тағы бер нисә лира үстерергә йөндән эшкә кайттым. Тап мин өмөт ялкынын йәшәтергә тырышканмын. Әммә әсәйемдең азағында, бәлки, нисек, бәлки, өмөтһөзлөк көсө менән, кысқырып, икенсәһе араһында ул бөтә донъяны елкәһенә тейәп, яйлап кына ул тегенсегә кайтып, кайһы бер итәктәр бешереп, кейенеп платъе.

Децимо бүлөгө - Ла Белала Туса

Шул ук йылдың майында бөлөкөй кустым кызылса менән ауырып китте лә, бала сакта йоктормаған, уны ла кабул итте. Мин түшәктә ятканда әсәйемдең ишекте асыуын ишеттем. Кемдер кыңғыраузы уйнаған ине. Шул сакта Зиза һәм Микериллоның тауышын ишеттем. Мин борсолдом: ата-әсәләрзе күрер өсөн Домодоссолаға бер касан да алып килмәгәндәр зә, хәзер үззәрен терелткәндәр. Улар бер азна самаһы калды, шунан бер аз күңелһезләнеп калдылар, сөнки улар менән Сицилияға кайтканмын, тип өмөт иткәндәр. Ноябрьзә Неронан Бордеда хаты килеп етә. Әсәй кеше куркып, кулын тетрәндәрзе. Мин уның илауын күрзәм: Зизі Тури олатайының үлеме тураһында иғлан итте. ноябрзә улар уны Бордоноро ауылдарында үлгән тип тапты. Уға 87 йәш ине. Киләһе йылда тағы ла зурырак ризаһызлык бар ине, касан осраклы рәүештә тикшерелгән тамакта тастамал менән тығылыузан үлем сәбәбенә килтерзе, улар эксгумация вакытында табылған. Енәйәтте катын-кыз тарафынан 11 мең лираның пенсияһын урлау өсөн ағаһы, ауыл

ерендәге күршеләре менән бергә эшлэгәндәр. Нуңырак улар төрмәлә 24 йәшенә хезмәт иткән, уға 12 йәш ярыш өсөн.

Мин кайғылы булып торзом. Акса аз менән һез 5 кешелә алға ала алманы. Мисс Тильде миңә кәңәш бирзе ялған эштән бушатыу өсөн, урынлаштырыу офисында теркәлә ала. Йыш кына эш бармы-юкмы икәнлеген тикшерергә барзым, әммә өмөттәр һирәк ине. Апрель '53 Мин белдем, улар кайһы бер кыззарзы үз өстөнә заводта. Кәрәкмәне, атайзарының инде шөгөлә булған. Шунан мин канцелярияға протест белдерергә барзым: миңә башкаларға карағанда күберәк эшләргә кәрәк ине. Май айында, ниһайәт, заводка индем, унда эластик ленталар, аяк кейеме өсөн кылдар, тасмалар, электр сымдары өсөн торбалар етештерелә. Азна һайын 6-13 һәм 13-21 смена менән ауыр эш. Интервалдарза мин дә эш һакын түңәрәкләп, әсәгә еңеллек бирер өсөн йөнгә барзым.

Август килде. Каникулдар өсөн Корар Гразияға оло йәштәгә әсәне табыу өсөн Сицилияға барырға тура килә. Мин кызы Катерина менән дә китергә булдым. Поезд менән Миланға, унан Рим өсөн сығып киттек, унда төндә килеп еттек. Сицилияға поезд өсөн бер нисә сәғәт көтөргә ине.

Станцияла без көбәктәрзе таптык, улар араһында Новараның нано актёры Сальваторе Фернари, исемен хәтерләмәгән һалдат. Грация ханым Катерина әскәйәлә ял иткәндә, мине йөрөп сығырға сақырзылар. Беззе Эседра

майзанына алып барзылар, моттарелло ашарға. Ул йәшәй башлай кеүек тойолдо.

Поезға инде тығызлык килгәс, миссис Гразия ике сумка менән йөрөргә ашықты. Поезд тулыһынса туктамаған, ул рельстарға һузылған. Мин, Катерина һәм бөтә халык кыскырып, мәңгелек атайзы кыскырып, без уны тулы һызлау, әммә мөғжизәле тере. Дауаханаға килтереүзән баш тарта. Бер сәғәттән һуң поезд китте. Mezzogiorno алдынан без Турме Виглиер станцияһына килеп еттек, унда без автобуска ултырзык, был Новара Сицилия, кунактар Зизаф һәм Мичелло.

Улар беззе почетлы кунактар тип каршы алды. Төн өсөһө лә Латвия, Катерина һәм мин күз йомоп түгел. Грация ханым һызланыузар менән тулы ине. Шул ук төндә аптыраш булды: кайһы бер егеттәр беззе гитара һәм скрипка менән серенада эшләне, әммә абзый Микерильо, асыуланған, уларзы касып котолорға мәжбүр итте.

Катеринаның әсәһе бөтә вақытын да тиерлек түшәктә үткәрзе. Ун көндән ике тапкыр ғына сығып, олоғайған әсәгә барып, кунакка барып сыжкайны. Төштән һуң мәктәптәштәрен һәм лаборатория дустарын табырға барзым. Бер көн дә мине косакларға килгән мәктәптәге иптәшен күрзем. Ул велосипедты кулынан тотоп, мине атлау өсөн алып барырға кушты. Шул сакта Новарала велосипедта бер кыз бер касан да күренмәгән. Зизаф мине шелтәләүе менән: «Һин өйрәк булып киттең, мин бер касан да бындай нәмәләрзе күз алдына килтермәс инем».

Домодоссолаға кайтыу, миссис Гразия һауығыу өсөн көрәшә. Шул колаузан һуң артроз ауыртыузары үз өстөнә ала. Фаиләһе менән бер нисә байрамға барғанда ғына кыйыулык күрһәткән, унда мине лә сакырзылар.

Фабрикала, йөндәге эште тергеззем, әммә яңы тәжрибә кәрәк ине. Бер көндө Сан-Гервасио һәм Протазио приходына барып, Дон Джузеппе Бенетти миңә

мөрәжәгәт итте, миңә кайһы бер һораузар бирергә. Мин уға бөтә штрафтарымды таныным. Ул мине дэртлэндереп: "Йәкшәмбе көндөз ораторияға кил", - тине. Унда һез католик ғәмәлдәре президенты мисс Германия, кыззарзы тәкдим итәсәк һәм һезгә күп якшы кәңәштәр бирәсәк ". Шунда ук үземде уңайлы таптым: бер аз оялсанлык менән дуслаша башланым. Мин һөйләшергә белмәй, әммә Хозай ярзамында мин беренсе ауырлыктарзы еңеп сығам. Мин шатланып укыным, берекмә гәзитен нигез һалыусы Армида Бареллиға һокланып: уның аркаһында минең тормошом якшырзы. Заводка боролоп рәхсәт иткәс, мин 7 йәшемдә иртәнге массаға барзым, унда мин Дон Бенетти менән осраштым, ул минең рухи директор тип һанай. Йәкшәмбе көнө үземде сиркәү алдындағы якшы матбуғат эскәмйәһендә бер сәғәт калырға тәкдим иттем. Һуңырак улар мине ACLI советына кушылырға сақырзы. Бөтә был йөкләмәләр менән мин үземде мөһим һәм эшләгән тойзом.

Заводтың иптәштәре мине фанатизм менән баһаланы, әммә мин үземде уңайһыз тойманым, киреһенсә, мин улар өсөн доға кылдым һәм мин уларзы кире шылтыраттым, касан әйләнешкә тиклем улар үзгәреш бүлмәләрендә вульгарлык менән һөйләшкән.

Ун беренсе бүлек - Фарфор йөзө

Йәйге йәкшәмбе көнө немец католик ғәмәлдәре президенты таузарға сәйәхәт ойошторзо. Сәйәхәттең өлөшөн түлөп өлгөргән аз ғына акса менән. Без автобус менән Гоглио, һуңынан канат машинаһы менән Альп Деверо һәм һуңынан йәйәү Крампиола килде. Сәскәләр менән капланған таузарзың матурлығы тураһында уйланым: рододендр, ранунколи, кырағай орхидеялар. Күк еләк йыйып алырға. Таш түбәле һәм тәзрә төбөндөгә ағас тәзрәләре булған өйзәр кызыл һәм алһыу герань йәшәгән. Мин Германиянан юлдың кайза тамамланыуын һораным. "Без арығанда без тулы төшкө ашка туктаясаҡбыз." Киске сәғәт 1-зән үзәнгә табан каянан төшкән таза һыузы эсергә туктанык. Ашағандан һуң, доға кылып, йырлағандан һуң, без кайтып, кайтырға атланык. Кыуаныстан калтыранып киттем: ундай матур көндө үткәргәнем юк ине. Өйзә мин Момминаға әйттем, уның бер йылмайыуының беренен күрзем.

Һәр ваҡыт Новара Сицилиянан почта килде: ул безгә осрашырға Домодоссолала эш табыуын һораны. Мин бик аптырап, әммә бәхетле, кемдер миңә ғашик булды. Домодосола егете лә бар ине, әммә миңә окшаманы: иртәнсәк ул гаппа кинчетто эсте, һәр ваҡыт кызыл биттәре булған.

Иртәнге медитациялар монастырь юлын күрһәткән, әммә шул уҡ ваҡытта балаларзы ла, ғайлә короу тураһындағы фекер зә окшаны. Мин үземде

алланың ихтыярына ышанып тапшырдым. Бер нисә йәкшәмбе көндәрендә күрше илдәрзең ораторзарына бардык. Автобус сәйәхәте мине борсой, әммә кыйыулык ниндәйзер бәләкәй генә ғазаптарзы арттырып ебәрзе.

1954 йылдың 1 майында АСЛИ менән ораторлык ойоштора: иртәнсәк Мадонна ди Оропа изге урынында хаж кылыу һәм төштән һуң Билалала хөрмәтле көтөүсе митингыһы. Мин беренселәрзән булып бер дуһым һәм уның егете Пьерино менән бергә язылдым. 2 автобус тулы йәштәрзән сығып китте. Улар араһында кайзалыр күргән оялсан һары һарык. Тап ул: йөн клиенттарына шылтыратырға барған төзөлөш компанияһының эшсәһе. Пьерино миңә тәкдим итте: ул уның туғаны ине. Көндөз уның карашы менән мине бер касан да ташлап китмәне. Өйгә кайтқас, әсәгә әйттем. Мин уны беренсе катта урынлашқан бүлмәнең балкон астында күргәндән һуң кис. - Әсәй, әсәй, килегез: карағыз: мин Билала осрашқан малай бар. Ә ул ярты йылмайып: "Һин һине күрә алаһың". Икенсе кис күршеһе менән сығып китеп, алдымда таптым. Оялсан, беззең менән килә аламы, тип һораны. Мин бер аз билдәһез мин кабул иттем. Без боззо өзөп, күберәк һәм азырак. Төштән һуң заводта смена өйзә мине озатып йөрөнө. Бер кис мин уны әсәһенә тапшырырға мәжбүр иттем, ул уны бик якшы каршы алды. Буш вақытында оратория килә. Шунан малайзар һәм кыззар айырылды, осрашыу азағында ғына осрашырға мөмкин ине. Без зә АСЛИ осрашыузарында катнаштык.

Әсәйем, Сицилиянан килгәндә, унда бер-берәһен яратқан ике малай яңғыз сыға алмаған, безгә ышаныс бирзе һәм без тыныс сәйәхәт башланы. Джиз миңә, тип әйтте, тип, ул минең атайымды беләм: бер аз акса йыйыу, 4 бала һәм тик атай, кем әшләгән, малай буларак, ул ниндәйзер комиссия өсөн казармалар өсөн бер нисә азым уның өйөнән. Кайһы сакта атайыма йүнәтеү өсөн аяк кейемен алып килә. Мин рәхәтләһенеп тыңланым.

Ул миңә тағы бер нәмә әйтте: 1950 йылдың 16 сентябрәндә Римдән без виртуаль озрашкан Домодоссолаға барып етеү өсөн барзым. Джиз, мин һаман да шылтыратканса, Изге йылға велосипедта килгән ине. Мажаралы сәйәхәт: ул Домодоссоланан тиз генә тау итектәре менән педалле үзәндән рухани менән бергә башлаған. Уның артынан әйәреп булмай тиерлек. Ул ниндәйзер йәшелсә баксаһын күреп, бер аз салат алырға ғына туктаны. Ярты юлда Йософто яңғызы калдырзы. Страда урам һатыусы эшләү менән иске велосипед тулы allows һатыу өсөн. Улар Римға тиклем компания эшләгән.

Август килде. Заводтар байрамдар өсөн ябылған һәм барырға карар итте һәм миңә алһыу һеңлем табырға, калкыулыктарза булған күл күлендә һауығыу өсөн. Өй менән идара иткән монахиндарзан бер нисә көнгә туктарға тип һораным. Мин яңы ғына был фекерзе Джизға телгә алдым. Өйзә башка кыззар каникулда булған. Улар араһында монахиняның ейәнсәре. 15-се көндөң иртәнсәк, Успация байрамы, практика үтергә ул безгә шылтыратып, уның бүлмәһендә месса. Ул төрлө кремдар, тушь һәм помадалар йөзөн тултырзы: без балауыз һындары кеүек тойолдо. Төшкө ашка монахиня еңгәһе ейәнсәрзе искә төшөрзө: ул беззе былай эстән эскәне озраклы түгел.

Төштән һуң тәзрәнән күлгә карап, Джизды күрзем. Мин шул фарфор йөзө менән күрһәтергә теләмәнем. Ишектә мине күреп, мине таныманы тиерлек. Мин ғәфү үтендем, тип аңлатып, был эксперимент һәм башка кыззар за үзгәртеп королған. Төштән һуң өй баксаһына алып килдек. Кискә табан: "Тиззән, Домодоссолала, әммә элекке кеүек таза һәм яңы йөзө менән", - тип сәләмләне.

Ике -загрузка бүлөгө - Виолетта

Ике азналык ял заводы эшен 13-тән 9-ға тиклем тергеззе. карағыз. Киске сәғәт 9-за сирена уйнап, йөрәгем нык тибә башланы. Папка штампланы, капканан сыкканда ярым -караңғылыкта велосипед. Был уның ине: ул миңә каршы килде, оялып, йөзөнә карап: "Шулай итеп, миңә һине яратам", - тине. Ул мине велосипед казакында ултырзы, өйгә озатып йөрөнө. Ябай ғына якшы төнгө сәләм алмаштырзык. Был көн һайын тиерлек кабатланды. Йәкшәмбе көндөз күрше илдәрзә ниндәйзер велосипед йөрөүе булды. Бер көндө ул мине атай һәм әсәй, ике һенлеһе һәм бер ағай менән таныштырырға өйөнә алып барзы. Бәләкәй генә ул мине дуһы буларак абзыйзар һәм двоюродный ағайзар менән таныштырзы.

Балкондан беззе күреп, мумиям беззе өйгә менергә мәжбүр итте. Ул малай өсөн һүрәт төшөргәндә, мин бик хәл ителмәне. декабрзә, Бәшмәкһез концепция көнө, миңең исем көнөм, кыңғырау шылтыраны. Ул флорист ине, ул миңә кызыл мөгөзлө гөлләмә тотторзо. — Әсәй, Жюз миңә теләктәрзе ебәрзе! Языузы асыузан ниндәй күнелһезлек: ул түгел, ә 14 йәшлек малай ораклы рәүештә орашты. Култамға менән "Мин һине яратам" тип язылған. Бәлки, мине тиһтер тип уйлағандыр.

Раштыуа төнөндө Джузеппе үзенә зур төслө ваза менән тулы шоколад һәм котлау откриткаһы менән таныштырзы. Мин уға рәхмәт әйттем һәм төн уртаһында масса менән бергә барзым. Өйгә кайткас, ул миңә: "Иртәгә мин ғаиләм менән туғандар менән төшкө ашка барырға тейешмен. Без тағы ла Санто-Стефанола күрәбез". 26-сы көндөң иртәнсәк мин әсәйемә: "Мин башка ул малай менән йөрәмәйем, вазаны кире кайтарам, үззәре кылырға теләмәйем". Ө ул каты караш менән: "Һез акылдан язған, һез уны эшләй ала, әгәр мин инде ашамаған шоколад".

Киләһе көндәрзә Жюз мине эшкә алып барырға ғәзәттәгесә килде. Юл һузылғанда йәйәү йәки велосипед казакында мин һүзгә мөрәжәғәт итмәнем тиерлек. 1955 йылдың тәүгеһе мессаға барзым. Ул да унда һәм ахыр сиктә ул мине өйгә озатып. Ишектә ул миңә: "Һин белә алаһың, һине күз уңында тотоп, миңә былай ғазапланырға рәхсәт итә?", һәм ул қасып, күз йәше. Шул тамсы вазаны ташып, уны йылмайзы. Ул миңә таз бирзе һәм әйтте: "Бөгөн төштән һуң мин Монте-Кальварио өстөндәге "Весперс"ка барып етергә күсәм. Мин бер-береһен қабул иттем, сәләмләнәм. Мин уны өйзә хәбәр иттем һәм әсәйем бәхетле әйтте: "Былай яқшы малай уны башкаса тапмағ ине".

Киске сәғәт 2-лә без Голгофаға Мюле трассаһы буйлап часовнялар Виа-Круцис менән киттек. Вақиғала бер тапқыр «Весперс»ты йырланык һәм бәрәкәттән һуң клубка барзык. Фильмдың исемен хәтерләмәйем, әммә бик ялқытқыс ине, шуға күрә Кино Катенала қалаға кайтырға тәқдим иттем, унда без яқшырақ фильм, «Виолетта» тип аталған.

Апрелдә, поезд һәм Кентеовалли менән Вигеццо үзәне буйлап, без уның ата-әсәләре менән Локарнола йөзәүселәр фестиваленә барзык. Без Джиздың атаһы менән осраштык, ул миңә "қыз" тип тәқдим итте. Ул кулдарын кеңәһенә һалып, янсығынан 10 швейцар франкты алды, уларзы Джизға бирә һәм "яқшы,

касан өйлөнешәһең?". Без бер-беребезгә карап, битенә, был хакта бер касан да һөйләшмәһек.

Артабанғы көндәрзә туй идеяһын үстәрә башланык. Өйзә лә был хакта һөйләштек. Әсәй шатланды, әммә шул ук вақытта финанс мөмкинлектәрә лә аз булды. Аз-аз ғына без бит һәм киндер һатып алдык. Беззә айырым ихтыяждар булманы. Бәләкәй генә һәм тыйнак фатир эзләп барзык. Без уны боронғо район Моттала таптык һәм туй көнөнә карап торзок: дүшәмбе 19 сентябрь. Мин әсәйем менән Панзараса тукыма магазинына барзым, туй күлдәге өсөн селтәр булып күренергә һәм уны миссис Тильде Пелликсияға алып барзы, ул миңә һәр вақыт наз менән йыйып алырға вәғәзә биргән.

Кала мәрияһында никах басмалары өсөн ул әсәйем кул куйырға тейеш, сөнки мин һаман да балиғ булмаған. Джиздың ата-әсәһе лә бәхетле булған. Кайһы бер осракта был һүззәрзә ләзур һүззәр әйтте: "Һәр вақыт тыйнак һәм һызланыузар менән осрашыу өсөн һәр вақыт тыйнак кына һаклана.

Унда туғандар һәм дустар исемлеген әзерләргә кәрәк ине, улар был йәһәттән зур рәхмәттәрзә йола итеп тапшырырға тейеш ине. Бик һирәк кунактар. Джиздың әсәһе "бер ғаиләгә ике" тип әйтте. Тира Тира без 35 кешегә етек. Шаһиттар һайлана: дядя Кармело Ди Джуз һәм миһең өсөн Пьерино, беззәң осрашыу архитекторы. Туйға бер азна калғас, Дон Джузеппе Бриакка менән ир-ат ораторияһы безгә вечеринкаға етәкселек итте. Оста Фурига тактала сәләмдәр һүрәтен төшөргән һәм дустар исемлеге менән пергамент төзөй. Шулай ук камыр аштары, әсемлектәр менән капланған өстәл бар ине. Ораторияла ундай мәжлес булмаған. Сент-Жервазио һәм Протазио коллегияһы яңыртыу этабында була һәм тротуар емереклек һәм таштар менән тулы, әммә кайһы бер теләкле катын-кыззар уны Йософ һәм Концетта хөрмәтенә тазартырға тырышты.

сентябрзә Зизі һәм Микерильо килә, сөнки Концеттина кейәүгә сығырға йыйынған һәм ул уны ата урынына алып барып, корбан килтереү урынына озатып барырға мәжбүр була.

Шул ук вакытта кайһы бер бүләктәр килеп етте: кофейня, кофе шлифовальщик, розолио күзлек, ясы һәм аш-һыу ғибәзәттәре туғандары һәм дустары, улар туй ярзамы алған, кухня батареяһы Pierino һәм абзый. Катын-кыз католик ғәмәлдәре безгә һүрәт бирзе, тип имсәк менән Изге ғаилә, ярзамсыһы Дон Бенетти ис киткес йәшел сәскә ваза менән көмөш бизәүестәр.

Һауа төнә озон ине. Өс бала менән һаман да йәш һәм ресурстар аз калған әсәйем тураһында уйлана инем. "Һеззең иман аз, ораторлык мәктәбе һезгә өйрәтмәгән, тормошта һәр вакыт тәмин итеү бармы?", тинем үземә. Дүшәмбе 19-сы көндә етелә торзом. Миссис Тильде селтәр күлдәк менән килеп етте. Ул кейенеп, миңә Миланда һатып алған пәрзәмде куйзы. йәшендә такси мине сиркәүгә алып барырға килгән. Мин аптырап калдым, мине күзәткән кешеләрзең диңгезен таптым. Джайз инде корбан килтереүзең алтарында ине, ул мине апельсин сәскәһе менән көткән, һеңлеһе Роза озатыуында, сөнки әсә Олимпия кейәүгә сыккан беренсе улы өсөн артык тулкынланасак. Мин уға кушылып, кызыл үткәндәрзә Микерилло абзыйы менән бергә.

Масса башланды. Шулай ук монсиньор Пелланда тулкынланды. Еңелмәгән кот оскос, йөзөктәрзең фатихаһы, ғүмер буйы тоғролок вәғәзәһе һәм тантана азағында култамғалар хәтерләйем. Сығыу Периноның әсәһе, ул да шул мәлдә еңгәм булып киткән, католик ғәмәлдәре катын-кыззанының күкрәгемә значок куйзы.

Ун өсөнсө бүлек - Яңы тормош

Сиркәүзәгә байрамдан һуң, ул Кастелаццо аша Гра-Санци барында һыу койоу артынан эйәрәп бара. Бер үбешкән һәм икенсәһе кунактарға без кайһы бер пицца һәм коймак менән аперитифты алдык. Сәләм һәм махсус үбешергә -законлы Олимпия һәм Армандо, улар әсәйем менән бергә киткән, сумканы алырға, һуңынан станцияға йүгереп 12 һәм сирек поезд өсөн бал айында.

Әсәйем Дироттола илай. Без отделениеға индек. Коллектив һызғырыу менән юлға сығыу тураһында иғлан итте, ә Джиз һәм мин беззе тәзрәнән һуңғы хушлашыу өсөн алып барзык. Тормошобоззоң мажараһы башланды.

Флоренцияға килеп еткәс, без кунакханаға табан атланык миссис Тильде, йөн. Затлы подъезда беззе музыка каршы алды, һуңынан дворецкий беззе өсөнсө каттағы бүлмәгә озатты. Беззең өсөн барыһы ла яңы ине, хатта икеләтә карауатта йоклай.

Тәүге көндө калаға барып кайттык, икенсәһендә Микеланджело майзанына барзык, унда бөтә Флоренцияға һокланырға мөмкин ине. Без бер аз фотография алдык: рулет менән Джуздың камераһы һигез кара һәм ак фотоһүрәттәр ала ала.

Өсөнсө көн Рим өсөн юлға сығыу. Кунакхана тыйнакырак булды, сөнки корбандар менән ситкә куйылған акса етерлек булырға тейеш ине. Без бер-ике көн туктап, дүрт базиликаға барырға, тип, Джайус Изге йылда күргән һәм

Треви фонтаны. Без шулай ук Фонтана делл'Эсраға кайттык, был данлыклы төндөң 53-сө төнөндө поезд астында миссис Гразия төшкөн.

Сицилияға китергә вакыт етте. Озайлы юлдан һуң поезд Калабрияға, ниһайәт, Вилла Сан-Джованнизан Сицилияны күрзек. Джузеппе шул мэлдәрзән ләззәт ала: Мессина портының инеү урыны янындағы Мадоннинаның өскө өлөшөндә Мадоннина тейәлгән поезд.

Станцияла катыны Гатана һәм кызлары Розетта һәм Антониеетта менән әсәһенәң абзыйын абзыйын көтөргә тейеш була.

Улар беззе ике принц итеп каршы алды. Мессинаға барып, ике көн туктанык: мин бала сакта күргән Дуомоның сәғәте, Мадонна ди Монтальто һәм башка бик матур майзандар.

Ул өйзә бер генә етешһезлек бар ине: киске аш вакытында абзыйзар һәм двоюродный ағайзар кейенеп, өстәл артында ултырыу урынына: «Өйзә, диңгез буйлап йөрөп китәйек», — тине. Джуз менән мин отставкаға киттек, ялкау менән әйелде. Киске сәғәт 11 тирәһендә өйөнә кайтып, еңгәһе бешерә башлай. Бер төндә ул комактарзы кабырсак менән соуска һала, әммә нимә мөһим наз, гәзәттәр түгел.

Өсөнсө көндө беззе бер нисә күз йәше менән поезға озатып йөрөнөләр. Турме Виглиер станцияһында таксист менән Микерилло дядяһы Новараға барып етеү өсөн булған. Беззе илгә Zizi, Марикчия һәм еңгә Пеппина еңгә көтә ине. Ысынлап та, Домодоссоланың «Пренципи» килеп еткән кеүек тойолдо.

Иртәгәһенә Бадиавекчияға барып, Концетта өләсәйен һәм абзыйзарын, атайымдың апайлары һәм ағаларын табырға барзык. Әбейзең тәмәкесе менән бергә майзанда, мине бала сакта белгән күп кенә ауыл халкы йыйылып, башка кешеләрзе каты итеп искә төшөрзө: "Консеттина ире менән килеп етте!"

Үпкәләр, косаклап, кызыл йөззәр. Был миңә төш кеүек тойолдо. Илдән сығып киткәнгә теүәл биш йыл үткән.

Ике көндән һуң үзебеззе Таорминала таксист "Каузи I Люпу" менән бергә эшләнек. Төштән һуң беззе ресторанға алып барзы, унда ак бирсәткәләр менән хезмәтләндрәләр. Джиз менән без бер-беребезгә карап, йөзөнә: "Акса безгә етерлек булырмы?". Таорминаға, һуңынан ташкын астында Кастельмолаға инеп, кискә табан Новараға кайттык, арыған, әммә кәнәғәт.

Икенсе көндө Домодоссолаға кайтырға вакыт етте инде. Яңы тормоштоң йөкләмәләре беззе көттө.

Ун дүртенсе бүлек - Беззең тәүге ояларыбыз

1950-се һәм 53-сө йылдарза Домодоссолаға сәйәхәткә сыкһа ла, беренсе тапкыр башланған кеүек булды: ике өсөн яңы тормош менән танышырға барзым.

Бер тапкыр поезд тактаһы парри-кәмәһендә без террасаға ултырзык, Мадоннина дель Порто һәм Сицилия яйлап кына касып китә.

Күз йәштәре менән ағас эскәмйәләрзә ултырып, вагонға кайттык. Шунан булочкалар булманы.

Төндә бер тапкыр без монахиня менән муйыны менән эшләй башланык, кағып. Һәр вакыт тәзрәнән карап торорға тороп. Мөһим станцияларза киҫәксә каланың исемен кыскырып иғлан иткән. Неапольдә тротуарзарза пицца һаткан «гуаглиони» була. Кызыклы улар тәүзә сәйәхәтселәрзән акса эшлөгән, һуңынан поезд сығып китә һәм улар акса һәм пицца улар өсөн пицца калды.

Яйлап Миланға якынлаштык. Поезда Домодоссолаға тиклем хис-тойғо 5 йыл элек тәүге тапкыр кисерзем: Маггиор күле, Оссола таузары, таш түбәләр. Был юлы ирем Джайус менән бергә. Төш тирәһендә без тәғәйенләнешкә барып еттек.

Беззе Маммина һәм Джуз Армандоның атаһы көтә ине. Был мәжлес ине: әгәр улар кыңғыраузарзы уйнай алһа.

Тиз төшкө аш Әсәй Олимпия һәм һуңынан беззең яңы ояла Мотта районында ял итергә. Икенсе көндө заводтағы эшемде тергеззем, ә Джузеппе төзөлөш майзансығына кайтты.

Был уй Әсәйгә миһең өсөн ярзам итмәгән, әммә миһең рухи режиссер Дон Бенетти миһең доға кылырға дәрәтләнәдерзе, күптәрзең уларзы яратыуын тәһмин

итте. Кайһы сакта Джайз менән без уның өйөндә төшкө ашка киттек, ул кыуанды. Шул арала бер апайым ғаиләгә яңы таяныс менән үз өлөшөн индереп, эште тапкан.

Күп тә үтмәй, без иҗлан иттек Маммина, әсәй Олимпия һәм атай Армандо, улар июль айында олатай-өләсәй буласак.

Мин ауырлы бозолоузарзы тоя башланым, әммә эштең бурысы сакырылған. Артабан эшселәр хәзерге кеүек һакланмаған. Джуз асык һауала төзөлөш майзансығына карағанда якшырак эш таба алды: бочкалар өсөн ағас әйберзәре, йөндөң кабағын асыу өсөн коралдар һәм шулай ук «панелдәр» (ағас өскө) заводтары. Бишенсе айза без магазиндар буйлап гастролдәрзә буласак яңы тыуған балаға колясканы эзләп башланым. Киңлек подъезд баш кейеменә карағанда арта һәм безгә өйзә үзгәртергә карар итергә тура килде.

Шунан ведомстволар булманы, без унда-бында һорарға барзык. Провидение беззе фатир табырға мәжбүр итте, икенсе катында йорт аша Скапчино, туранан-тура йөн лабораторияһы янында.

Кыска ғына вакыт әсендә без был азымды ойшторзок. Без кала үзәгендә түгел инек инде, әммә алыс түгел, минең эшемдә якынырак.

Айлык аренда 8 мең лира, тик беззең кайғылы эш һакы өсөн, әммә фатир каршы алыу һәм якты булды. Ихатала беззә шулай ук бер-ике квадрат метр тупрак була ала, унда хуш есле үләндәр һәм сәскәләр үстерергә, минең комарым.

Аскыстарзы кабул иттек, без бүлмәләрзе тазартты һәм кейенеп, тәзрәләрзе байрам менән матур тирмә менән Мантуа һәм селтәр пәрзәләре кухняла. Күсеп киткәс, тормош нормаль дауам итте. Минең корһағым нығырак асыкланды. Бер көндә коллегам минән әсәлек өсөн қасан өйзә булырмын тип һораны һәм гинекологка барырға кәңәш итте. Шулай итеп, мин шәхсэн

тәғәйенләүзе кабул иттем. Табиб мине бик озак көткәне өсөн әрләне тиерлек: "Һин алтынсы айзан һуң эшләй алмайһың, ә һез инде етенсе аванста: һез хәүефле". Икенсе көндө мин документты офиска тапшырзым һәм хезмәткәр шулай ук мин тупаҫ тип белдерзе.

Шул арала мин поезды эшләп, гольфини, рубашкалар, аяк кейеме һәм памперстар бәйләп, әсәй менән тәьмин иткән иҫке биттәрзән алынған.

Без шулай ук коляска һатып алырға барзык, уны мин нейтраль төстәр менән сигелгән простынялар менән әзерләгән, ир-ат йәки катын-кызмы икәнән белмәй. Ниһайәт, 2 июль кисендә һыузар өзөлдө һәм сумка әзер менән без дауаханаға юлландык. Миңә кунакка килгән гинеколог Джайуска өйгә кайта алыуын әйтте. Хезмәт яңы ғына башланды һәм 20 сәғәт самаһы вакыт үтте. Иртәгәһенә ул әсәлеккә кайтты, мин һаман да тапшырыу бүлмәһендә көтөп ултыра.

Билдәле бер мәлдә малай тыуа һәм шәфкәт туташы уны яңы тыуған баланың атаһы менән аралашырға киткән, ул хис-тойғо өсөн насар тойолдо тиерлек. Бер сәғәттән һуң ул беззең беренсе баланы косаклай ала, Армандоға олатаһы тип атаған. Бер нисә сәғәттән һуң олатай-өләсәйзәргә, абзыйзарға, козасаларға ла хәбәр ителде. Бөтә доньянан беренсе бала булып күренде.

Ун бишенсе бүлек - Без Аллаға шөкөр...

Тыуғандан һуң бер нисә сәғәттән һуң әсәлек бүлеге шәфкәт туташтары был ит һәм һөйәктәрзең был йән әйәһе йокларға алып килде. Миңә һөжүм иттеләр. Башка песза курсак, ул бала сакта Зизе каплаған.

Ул сакта дауаханала калыу бер азна ине. Өйгә кайтыр алдынан дауахана сиркәүенә "тазартыу" өсөн барзык, рухани фатихаһы.

Палатала барыһы ла өйгә кайтырға әзер ине, әммә ул башымды бора башланы. Кендек инәһе кизеүзе һынап караны: 39. Курсактарым менән тағы ике көн туктарға тура килде. Ниһайәт, кесазна 12 тиерлек һауыкты, без өйгә кайтты. Йәкшәмбе 15 Армандо яңы коляскаға атай Джузеппе, дусы Мариучия Мадрин һәм ораторлыктың атаһы Басилио дусы менән һыуға сумдырылған шрифтка килтерелгән. Минең был сарала катнашыу шатлығы булманы, сөнки оло йәштәгеләр үззәрен өйзә ултырырға хөрәфәт һорап кәңәш бирзе. Бәләкәй генә һыу әсергә әзерләнеүзән кәнәғәт калдым.

Өскә тормош төрлө булды, әммә мин уны ярайһы ук якшы алдым. Һөт күп булды, бала үсте, азна һайын бала сак үзәгенә контролгә алып барзы.

Кызғанымска каршы, завод әше ике ай азағында яңынан башланды. Шунан питомник мәктәптәре лә булмаған. Әбейзәр уны бер азна һайын карарға ризалашкан ине.

Мин алты Жизе раундында әшләгәндә, әшкә киткәнсе ул уны бинтлап, үзенең тәғәйенләнешенә алып барзы. Аңһызында был бала ғазапланған һәм мин уның менән иланым.

Кызғанымска каршы, әштән китә алманым. Яйлап, иман менән, без өс юл сәйәхәтен дауам итте: тәүге кескәйзәр азык-түлек, тәүге азымдар иҫ киткес

нәмәләр булды. Коткарыу көнөнөң тәүге көнө, ниһайәт, табышлыырак эш тапты. Бер-ике йыл инде ул башланғыс кластарза дворникты эшлэй, шуға күрә ул муниципалитетта яраштырыу урынын биләү өсөн сақырыла.

Шулай итеп, заводта эште калдырып, бәләкәй генә ағай бирергә көтөп торған балаға үземде бағышлау өсөн күзгә күренеп барлыкка килде. 1962 йылдың 17 августында беззе икенсе балабыздың тыууынан кыуанды. Лучино тиренән асык булған, һары сәсле, Армандоның каршыһы. Әкиәт. Йәкшәмбе 26-сы йәкшәмбе көнө атай Джейз менән һыуға сумдырылған, ә әсәй Кузен Мариучча һәм Джуздың ағаһы Антонио ағаһы. Шулай ук был юлы өйзә калырға тура килде. Әсәлек осоронан һуң мин үземде ике матур балаға бағышларға эштән киттем.

1962 йылдың 1 октябрәндә зәңгәр фартук һәм елкәләге папка менән Армандо беренсе элементар башлай. Укытыусы Леопардиға бер нисә күз йәше менән ышанып тапшырзык.

Шул ук осорза Домодоссола мэры Джузы кала бинаһының икенсе катында йәшәү урыны тәкдим итергә сақырзы, ул муниципаль хәбәрсе пенсияға сыкканда ирекле кала. Бер нисә көндән без был азымды ойшторзок. Үзәктә беззә бөтә уңайлыктар за бар ине. Кисен зур ишек ябылды, без каланың идара итеүзәре инек. Мэр кабинетының балконынан килгән сараларға уңайлы рәүештә йөрөй ала инек. Тәзрәләребеззән бер быуатлык йоланан базардың бер өлөшөн күрзек.

Шул арала Лучино тәүге азымдарын үтә: ул муниципалитет хезмәткәрзәренәң талисманына әйләнгән.

Гузаяны түңәрәкләп куйыу өсөн эш уйлап сығарырға теләнем. Мин дуһтарына тәзрә, карауат, мендәр кейә башланым. Тауыш тарала, шуға күрә мин "пәрзәләр ханымы" булып киттем. Буш вакытында Джузеппе

калдыктарзы йыйыузы эзерлэргә өйрәнде һәм Аллаға шөкөр, без уңайлырак тормош менән ләззәтләнәргә мөмкин.

1968 йылдың 1 октябрәндә Лучано шулай ук укытыусы Луиза Серри менән мәктәп башлай.

Вақыт тиз үтте. Йәй көнө без Италия буйлап ял итергә барзык, улар менән кемпинг тирмәһе. Кайһы сакта тыуған каламда Сицилияға.

1973 йылдың июлендә без Валь-д'Аостала лагерь менән шөгөлләнәбез һәм ауырлылыктың тәүге билдәләре була башланы. февраль '74 уның бәләкәй һеңләһе Даниэла Армандо өсөн ун һигез йәшкә якын, ә Лучано ун ике килә. Был карнавал осоро һәм каланың ишегендәге алһыу бантикты күзәткән кешеләр был шаяртыу тип уйланы. Приход руханийы безгә Пасха төнөндә һыуға сумдырылыузы байрам итергә кәңәш итте, Мадрина Джианна дуһы Джианна һәм атаһы Бенитоға абзый ала.

Хөрәфәттәр калдырырға, был юлы мин шулай ук 13 апрелгә карай төндә сарала катнаштым. Икенсе көндө ораторияла йөзгә-йөз һыу эсергә сакырылған.

Даниэла ла үскән, без хәзер оло йәштәге кешеләр. Беззең өс балабыз безгә 7 ейән-ейәнсәр бирзе: Стефано, Вирджиния, Грета, Лоренцо, Ребекка, Лециа һәм Маттео.

Хикәйә тамамлана. 2015 йылдың 19 сентябрәндә Джуз менән мин 60 йыл бергә байрам иттек.

Аллаға, Мадоннаға һәм беззе яраткандарзың барыһына ла рәхмәт әйтәбез.

1936 йылдың 18 апрелендә Новара ди Сицилияла тыуған Мадза Концетта Маглио.

Индекс

1. Атай йорто.
2. Донъянан тыш
3. Ком өстөндөгө уйындар
4. Нефть, комактар һәм яуыз күз
5. Өйлөләр
6. Воссия мине ғәфү итә (йондоззар яктылығы)
7. Эмилия
8. Бозлоктар осоуы.
9. Күк ишеге.
10. Ла Белала Туса
11. Фарфор йөзө
12. Фиолетовый
13. Яңы тормош.
14. Беззең тәүге ояларыбыз.
15. Без Аллаға шөкөр...

